

TANAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN: SATU
KAITAN SOSIO PERUNDANGAN

CHE WAN ROHAYA BT. RAMLY

LATIHAN ILMIAH INI DIKEMUKAKAN UNTUK
MEMENUHI SEBAHAGIAN DARI SYARAT
MEMPEROLEHI IJAZAH SARJANA
MUDA UNDANG-UNDANG
DENGAN KEPUJIAN

FAKULTI UNDANG-UNDANG
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
BANGI, SELANGOR

1995

PENGAKUAN

"Saya akui karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan-nukilan dan ringkasan-ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya".

15. 3. 95

Tarikh

.....
CHE WAN ROHAYA RAMLY

PENGHARGAAN

Di sini penulis ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada penyelia penulis, En. Rohimi Shafie di atas bimbingan beliau sehingga Latihan Ilmiah ini dapat disempurnakan. Tidak ketinggalan juga ucapan terima kasih yang tidak terhingga kepada pegawai penyelesaian pesaka, Seremban, En. Sulaiman Kadimi di atas tunjuk ajar dan kerjasama beliau. Begitu juga En. Abu Bakar, pegawai penyelesaian pesaka, Kuala Pilah, En. Sallehudin Ishak, timbalan Pentadbir Tanah dan Galian, Kuala Pilah serta semua kakitangan pejabat tanah, Kuala Pilah.

Kepada kedua ibubapa penulis, jasa mereka yang tidak terhingga tetap penulis abadikan dan kenang. Kepada Angah, Along, Arul, Abang Aziz serta kak Mona, terima kasih atas sumbangan dan dorongan. Begitu juga kepada Muhamad Zuber Basir (Pak Su), terima kasih atas pertolongan yang diberikan.

Kepada Haizul, pertolongan dan dorongan tetap penulis kenang. Begitu juga kepada rakan-rakan, Apid, Mimi, Shida, Nik, Midot, Sita, Ila, Yati, Han dan lain-lain. Akhirnya penulis mengucapkan terima kasih yang tidak terhingga kepada semua pihak yang memberi kerjasama dan perangsang untuk menyiapkan Latihan Ilmiah ini.

ABSTRAK

Negeri Sembilan adalah unik dengan adat perpatihnya. Adat telah lama dipertahankan terutamanya mengenai tanah dan ianya telah dikanunkan bagi mengukuhkan kedudukannya. Namun dengan perubahan zaman yang serba moden, adat kian tercabar. Justeru itu penulis menghasilkan kajian ini bagi menjawab persoalan patutkah adat berkaitan tanah ini dipelihara atau dipertahankan atau haruskah ia berubah mengikut kesesuaian peredaran zaman. Kebangkitan Islam itu sendiri juga telah menyedarkan masyarakat adat bahawa undang-undang berkaitan dengan tanah itu perlu dianalisa dan dikaji semula.

ABSTRACT

The state of Negeri Sembilan is unique as it has the adat perpatih. Adat has been preserved for a long time especially in the matters of land and it has been provided for in enactment to strengthen its status. The adat has been challenged by the changes of modern times. In this research, the writer tried to answer the questions of whether the adat which relates to the matters of land should be preserved or whether it should be altered to suit with the changes of times. The reestablishment of Islam itself has made the people become conscious of the law which relates to the land should be analysed and revised.

KANDUNGAN

	Halaman
PENGAKUAN	i
PENGHARGAAN	ii
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	iv
KANDUNGAN	v
SENARAI KES	ix
SENARAI STATUT	x
SENARAI JADUAL	xi
SENARAI LAMPIRAN	xii
Pengenalan	xiii
BAB I: SEJARAH DAN LATAR BELAKANG ADAT PERPATIH DAN UNDANG-UNDANG TANAH DI NEGERI SEMBILAN	1
1.1. Pendahuluan	1
1.2. Definisi Adat	2
1.2.1. Perbandingan Undang-Undang Adat Perpatih Dan Undang-Undang Adat Temenggung	4
1.3. Kedatangan Orang Minangkabau ke Negeri-Sembilan	9
1.4. Peranan Dato' Lembaga Dalam Usaha Mencapai Kebajikan Kolektif Berkaitan Dengan Harta	11
1.5. Harta Dalam Adat Perpatih	15
1.5.1. Cara Pembahagian Harta	18

	Halaman
1.6.	Kedatangan British ke Negeri Sembilan 19
1.7.	Pengenalan Perundangan Pemegangan Adat Dan Perkembangannya 20
1.8.	Kesan Perundangan Ke Atas Tanah Adat 24
BAB II:	PENTADBIRAN TANAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN 26
2.1.	Pendahuluan 26
2.2.	Kedudukan Tanah Adat Di Negeri Sembilan 27
2.3.	Enakmen Pemegangan Adat Bab 215 30
	2.3.1. Permohonan Untuk Dicatitkan Perkataan Tanah Adat 31
2.4.	Perwarisan Dalam Adat Perpatih 34
	2.4.1. Perempuan Sebagai Pewaris Tanah Adat 36
	2.4.2. Tuntutan Untuk Didaftarkan Melalui Hak Perwarisan 38
2.5.	Pembahagian Dalam Tanah Adat 39
	2.5.1. Kedudukan Anak Angkat, Haknya Dalam Perwarisan 40
	2.5.2. Kedudukan Orang Lelaki Dalam Perwarisan Tanah Adat 42
2.6.	Enakmen Pemegangan Adat (Tanah Lengkong) 1960 43
	2.6.1. Perwarisan Dan Pembahagian Harta Pusaka Tanah Adat Lengkong 45
	2.6.2. Pembahagian Tanah Adat Lengkong 46
2.7.	Analisa Kes-Kes Perwarisan Tanah Adat 49

Halaman

2.8.	Perwarisan Ke Atas Tanah Bukan Pusaka Adat	55
2.9.	Enakmen Undang Rembâu (Tanah) 1949	58
2.9.1.	Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955	59
BAB III:	URUSNIAGA DAN KEDUDUKAN TANAH ADAT DARI SEGI PEMBANGUNAN	60
3.1.	Urusniaga dari perspektif Adat	60
3.1.2.	Peraturan Adat Dalam Penjualan	62
3.2.	Urusniaga Di Bawah Kanun Tanah Negara 1965	64
3.3.	Urusniaga Di Bawah Enakmen Pemegangan Adat Bab 215	65
3.3.1.	Permohonan Untuk Pindahmilik	65
3.3.2.	Permohonan Untuk Memajak Atau Mencagar	68
3.4	Urusan-Urusan Lain Mengenai Tanah Adat	71
3.5	Kedudukan Tanah Adat Dari Segi Pembangunan	73
3.5.1.	Tanah Adat Terbiar	73
3.5.2.	Taburan Keluasan Tanah	74
3.6.	Masalah-Masalah Pembangunan Dalam Tanah Adat	78
3.7.	Strategi Ke Arah Pembangunan Tanah Adat	84
BAB IV:	MASALAH BERKAITAN TANAH ADAT DAN CADANGAN	90
4.1.	Pendahuluan	90

	Halaman
4.2. Masalah Pemakaian Adat	90
4.3. Masalah Dari Segi Pentadbiran Tanah Adat	92
4.3.1. Masalah Pegawai Penyelesai Pesaka	92
4.3.2. Masalah Dato' Lembaga	93
4.3.3. Masalah Waris Yang Terlibat	94
4.3.4. Masalah Pengurusan Pejabat	97
4.4. Masalah Pemilikan	98
4.5. Masalah Pembangunan	98
4.6. Cadangan-Cadangan	99
4.7. Pemakaian Undang-Undang Adat Perpatih Menurut Perspektif Islam	104
4.8. Penutup	111
BIBLIOGRAFI	116
LAMPIRAN	119

SENARAI KES

Sepiah lwn Tiamat
(1959) 8 MLJ 116

Si mati Nalipah Bte Anoh
PTKP CTE SEC 10 349/113/89/14

Si mati Tijah Bte Alam
PTKP CTE SEC 10 349/120/88/13

Si mati Sa'ami Bt. Sunggang
PTKP CTE SEC 10 349/186/88/09

Si mati Atik Binti Siamat atau Itek Bt. Signat
PTKP CTE SEC 10 349/68/88/15

Si mati Shaharir bin Shahor
PTS CTE SEC 10 349/47/93

SENARAI STATUT

Kanun Tanah Negera 1965

Akta Harta Pesaka Kecil (Pembahagian) 1955 (Pindaan)

Enakmen Pemegangan Adat Bab 215

Enakmen Pemegangan Adat (Tanah Lenqkongon) 1960

Enakmen Undang Rembau (Tanah) 1949

Perlembagaan Persekutuan

Undang-Undang Tubuh Kerajaan
Negeri Sembilan, Jabatan Percetakan
Negara 1979

Sungai Ujong Land Regulations 1987

Succession Land Enactment 1897

Customary Tenure Enactment 1909

Customary Tenure Enactment 1926

Enakmen Pentadbrian Keluarga Islam
Negeri Sembilan

SENARAI JADUAL

1. Jadual 1 - Keluasan Tanah di Negeri Sembilan
2. Jadual 2 - Taburan Tanah Terbiar Mengikut Daerah di Negeri Sembilan
3. Jadual 3 - Taburan Keluasan Tanah Adat Mengikut Daerah Di Negeri Sembilan

SENARAI LAMPIRAN

- Lampiran A: Peta Kawasan Wilayah Adat Di Negeri Sembilan
- Lampiran B: Senarai Gelaran Dan Nama Penyandang Undang Luak, Penghulu Luak dan Dato! Lembaga Mengikut Wilayah Adat
- Lampiran C: Jadual B, Senarai Suku Di Dalam Enakmen Pemegangan Adat Bab 215
- Lampiran D: Jadual E, Notis Di Bawah Seksyen 10, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215
- Lampiran E: Jadual F, Perintah Pentadbir Tanah Di Bawah Seksyen 10 Enakmen Pemegangan Adat Bab 215
- Lampiran F: Senarai Dokumen Yang Diperlukan Dan Borang Yang Perlu Diisi
- Lampiran G: Jadual A, Nama-Nama Suku Lengkongan Seksyen 2, Enakmen Pemegangan Adat (Tanah Lengkongan) 1960
- Lampiran H: Jadual, Daerah Rambau Enakmen Undang Rambau 1949.
- Lampiran I: Borang 14A, Pindahmilik Tanah, Bahagian Atau Pajakan
- Lampiran J: Boran Seksyen 6, Ordinan Stem 1942, Pemindahan Milik Tanah
- Lampiran K: Borang Perakuan Pentadbiran Tanah Daerah Di Bawah Seksyen 7(IV) (6) Enakmen Pemegangan Adat (Bab 215)
- Lampiran L: Borang 28A, Permohonan Untuk Hak Lalu Lalang Swasta

PENGENALAN

1. MUKADDIMAH

Masyarakat Negeri Sembilan tidak boleh dipisahkan dengan adat perpatih terutama dalam perkara perwarisan dan pembahagian harta. Adat perpatih tetap bertahan terutama mengenai 'Tanah Adat' dan kurang sekali dipengaruhi peraturan-peraturan lain.

Adat Perpatih yang pada asalnya dicipta di Minangkabau, kemudian dibawa ke Negeri Sembilan dan diubahsuai mengikut kesesuaian tempatan ternyata mengutamakan keturunaan dari nasib perempuan dalam hal perwarisan nampak begitu unik.

Justeru itu, topik ini dianggap masih perlu diketengahkan bagi memberi gambaran serta pengetahuan tentang sejarah seterusnya perkembangan undang-undang yang mentadbir tanah adat itu terutama dalam hal perwarisan, pembahagian harta, urusniaga serta pembangunan dalam tanah adat tersebut.

Untuk menjawab persoalan dapatkah adat itu dipelihara penulis cuba membuat penelitian terhadap perundangan yang terpakai pada masa kini iaitu statut, adat dan juga perundangan Islam. Seterusnya

penulis cuba memberi gambaran kedudukan tanah adat itu dari segi ekonomi.

Untuk itu, penulis cuba mengupas sedikit sebanyak permasalahan yang berkaitan dengan Tanah Adat di Negeri Sembilan dari sudut perundangan sosial dan ekonomi. Seterusnya cadangan diberikan untuk mengatasi permasalahan tersebut.

2. LOKASI KAJIAN

Penulis membuat kajian di Negeri Sembilan memandangkan adat berkaitan dengan tanah masih dipraktikkan mengikut enakmen-enakmen tertentu. Di sini diterangkan dua jenis pentadbiran yang mengawal Negeri Sembilan.

Mengikut pentadbiran daerah, Negeri Sembilan mengandungi tujuh daerah iaitu Kuala Pilah, Jempol, Jelebu, Rembau, Seremban, Port Dickson, Tampin dan daerah kecil, Gemas.

Manakala dari segi pentadbiran adat pula ia mengandungi 13 Wilayah Adat atau Luak iaitu Luak Sungai Ujong, Luak Jelebu, Luak Rembau, Luak Johol, Wilayah Adat Tengku Besar Tampin, Luak Ulu Muar, Luak Jempol, Luak Terachi, Luak Gunung Pasir, Luak

Inas, Luak Geméncheh, Wilayah Adat Penghulu Pesaka Air Kuning dan Wilayah Adat Dato' Muda Linggi. Kedudukan wilayah-wilayah Adat tersebut ditunjukkan dalam Lampiran A.¹

Penulis mendapati adat masih dominan terutama dalam hal tanah di kawasan pentadbiran adat seperti yang dinyatakan di atas. Manakala mengikut pentadbiran daerah pula penulis mendapati Tanah Adat terdapat di daerah Kuala Pilah, Jempol, Jelebu, Rembau dan Tampin. Di daerah Port Dickson dan Seremban penulis mendapat tiada terdapat Tanah Adat.

3. TUJUAN KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk memberi gambaran umum tentang kedudukan Tanah Adat di Negeri Sembilan khasnya mengenai perwarisan, pembahagian harta, urusanniaga serta pembangunan dalam Tanah Adat. Antara objektif kajian ini ialah:-

- i. Mengkaji sejarah adat perpatih serta undang-undang tanah di Negeri Sembilan dan perkembangannya seterusnya kesan perundangan tersebut ke atas Tanah Adat.

1. Sila lihat lampiran A.

- ii. Melihat perundangan-perundangan yang digubal bagi pentadbiran Tanah Aat pada masa kini dalam hal perwarisan dan pembahagian harta.
- iii. Melihat bagaimana urusaniaga dalam Tanah Adat dijalankan pada masa kini.
- iv. Mengkaji sejauh manakah Tanah Adat itu dibangunkan dari segi ekonomi.
- v. Mengupas dan mengketengahkan permasalahan-permasalahan yang timbul berkaitan dengan Tanah Adat dari segi sosial dan perundangan serta ekonomi.
- vi. Menyarankan cadangan yang dianggap praktikal bagi mengatasi dan memperbaiki permasalahan-permasalah berkaitan.

4. METHODOLOGI

Bagi menyiapkan dan memperlengkapkan kajian ini, beberapa method yang sesuai telah dipilih untuk menimba pelbagai maklumat berkaitan dengan tajuk ini iaitu:-

1. Penyelidikan Di Perpustakaan

Cara ini merupakan kajian yang menyeluruh di dalam kajian ini. Bahan-bahan terbitan bercetak

seperti buku-buku teks, artikel, jurnal, laporan-laporan kerajaan dan laporan-laporan undang-undang yang berkaitan akan diteliti dan dianalisa.

2. Kajian Luar

Melihat fail-fail di Pejabat-Pejabat Tanah Daerah dan Pejabat Pentadbir Tanah dan Galian Negeri Sembilan terutama di Kuala Pilah dan Seremban. Mendapatkan kes-kes berkaitan di tempat yang sama.

3. Teknik Temubual

Teknik ini juga satu cara yang penting digunakan dalam menyiapkan kajian ini terutama menembual mereka-mereka yang arif tentang tajuk ini dan mendapatkan maklumat dari orang ramai.

5. SKOP PENULISAN

Kerjas Projek ini dibahagian kepada 4 bab iaitu:-

Bab 1. Sejarah dan Latar Belakang Adat Perpatih dan Undang-Undang Tanah di Negeri Sembilan.

Bab 2. Pentadbiran Tanah Adat Di Negeri Sembilan.

Bab 3. Urusniaga Dan Kedudukan Tanah Adat Dari Segi Pembangunan.

Bab 4. Masalah Berkaitan Tanah Adat Dan Cadangan.

6. MASALAH-MASALAH

Semasa penulis menjalankan kajian ini penulis telah mengenal pasti sedikit-sebanyak masalah yang berbangkit untuk menyiapkan kajian ini di antaranya:-

1. Kekurangan buku-buku rujukan yang berkisar dengan Tanah Adat.
2. Tiada data-data Tanah Adat berdasarkan Wilayah Adat.
3. Tiada rekod yang khas mengenai kedudukan pembangunan Tanah Adat.
4. Kesukaran untuk mendapatkan maklumat terperinci berkaitan dengan taburan kawasan Tanah Adat.

BAB II

PENTADBIRAN TANAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN

2.1. PENDAHULUAN

Dewasa ini tanah-tanah adat di Negeri Sembilan ditadbirkan oleh beberapa undang-undang tertentu. Undang-undang Tanah Adat bukanlah undang-undang yang dibuat oleh parlimen. Ianya merupakan undang-undang negeri yang disebut sebagai 'Enakmen'. Undang-undang tersebut ialah Enakmen Pemegangan Adat Bab 215 (Customary Tenure Enactment Chapter 215), Enakmen Pemegangan Adat Tanah Lengkongan 1960, (Customary Tenure Enactment Lengkongan Lands) 1960), Enakmen Undang Rembau (Tanah) 1949 (Undang of Rembau Lands) 1949. Selain daripada itu terdapat juga Akta yang boleh dirujuk mengenai tanah adat ini iaitu Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 iaitu Bahagian III yang menyentuh peruntukan khas untuk Negeri Sembilan.

Enakmen Pemegangan Adat Bab 215 digunakan untuk mentadbir tanah-tanah adat di seluruh Negeri Sembilan dan bagi daerah Kuala Pilah sahaja undang-undang yang terpakai ialah Enakmen Pemegangan Adat Lengkongan 1960

manakala Enakmen Undang Rembau (Tanah) 1949 digunakan untuk mentadbirkan 5 lot tanah di Daerah Rembau yang dimiliki khas oleh Undang Luak Rembau dan pengganti-penggantinya. Bagi tanah yang tidak dicatatkan perkataan 'Tanah Adat' tetapi ia merupakan tanah adat, undang-undang yang boleh dirujuk ialah bahagian III, Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955.

Penulis akan membincangkan peruntukan-peruntukan undang-undang tersebut terutama dari aspek perwarisan dan pembahagian tanah adat dengan merujuk seksyen-seksyen tertentu yang berkaitan.

2.2. KEDUDUKAN TANAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN.

Sebelum penulis membincangkan beberapa peruntukan di dalam enakmen tersebut, penulis cuba meninjau apakah yang dinamakan dengan tanah adat tersebut, pada asalnya dan pada masa kini dan seterusnya melihat kedudukan adat itu sendiri dalam peruntukan undang-undang lain yang lebih tinggi kedudukan daripadanya.

Pada asalnya tanah adat merupakan tanah pusaka yang telah diwarisi turun temurun, daripada ibu, kepada anak perempuan dan begitulah seterusnya kepada keturunan perempuan. Pada masa kini Tanah Adat bermaksud mana-mana tanah dibawah hakmilik Pejabat Tanah yang telah

didaftarkan atau dicop perkataan 'customary land' di atasnya.

Tanah Adat ini boleh didapati berpandukan kepada pentadbiran daerah atau melalui pentadbiran wilayah adat. Dari segi pentadbiran daerah ia dapat di daerah Kuala Pilah, Rembau, Tampin, Jelebu dan Jempol. Manakala mengikut Wilayah Adat ia terdapat di seluruh Wilayah Adat atau Luak kecuali Luak Sungai Ujong dan Wilayah Adat Dato' Muda Linggi. Dua Wilayah Adat ini adalah sama dengan daerah Seremban dan Port Dickson. Disebabkan ada 'Tanah Adat' tanah Melayu terpelihara. Terdapat juga Enakmen Rezab Melayu di Negeri Sembilan. Kedudukan tanah ini adalah berasingan dengan 'Tanah Adat'.

Jika dilihat dalam peruntukan undang-undang yang lebih tinggi, Kerajaan Negeri mempunyai bidangkuasa dalam perkara Adat Istiadat Melayu.¹ Oleh itu Badan Perundangan Negeri berkuasa untuk membuat undang-undang mengenainya seperti dinyatakan dalam perkara 74(2), Perlembagaan Persekutuan. Peraturan dan adat zaman purbakala yang diamalkan oleh masyarakat adat Perpatih

1. Lihat Perlembagaan Persekutuan. Jadual ke Sembilan Senarai-Senarai Negeri bil. 1.

ini adalah terpelihara selagi ia tidak berlawanan dengan Perlembagaan Negeri.²

Manakala mengikut seksyen 4(2)(a) Kanun Tanah Negara 1965, tiada apa jua di dalam Akta tersebut boleh menyentuh peruntukan mana-mana undang-undang yang pada masa itu berkuatkuasa. Ini bermakna mana-mana tanah yang telah dicatitkan perkataan 'Tanah Adat' pentadbirannya adalah menggunakan Enakmen Pemegangan Adat Bab 215 atau enakmen tertentu yang lain tetapi sekiranya tiada peruntukan yang jelas maka peruntukan dalam Kanun Tanah Negara 1965 adalah digunakan.

Jika dilihat dari segi kedudukan adat itu sendiri, walaupun adat dipelihara dan situasi sosial berubah akibat daripada pendidikan, ekonomi dan teknologi, adat itu tidak mampu lagi bertahan dan perlu berubah. Yang dimaksudkan dengan adat yang perlu berubah ini ialah adat yang tidak dikanunkan contohnya dalam hal perkahwinan, penceraian, adat istiadat telah berubah dan ia banyak dipengaruhi oleh hukum syarak.

Walau bagaimanapun mengenai 'Tanah Adat' di sini apa-apa adat yang tercatat di dalam Enakmen Pemegangan Adat contohnya dalam hal perwarisan kepada perempuan

2. Undang-Undang Tubuh Kerajaan N.S., Jabatan Percetakan Negara, 1979.

masih kekal dan tidak berubah. Ini kerana adat ini telah dikanunkan dan telah menjadi satu undang-undang bertulis yang perlu diikuti dan boleh berkuatkuasa.

Ini bermakna mana-mana perempuan yang mempunyai hak perwarisan ke atas tanah tersebut walaupun kerana pembaharuan dan mobiliti masyarakat Melayu yang tidak lagi tinggal di satu tempat mengikut suku, contoh di luar daripada Negeri Sembilan dan berpindah ikut peluang pekerjaan atau mengikut suami setelah berkahwin, mereka tetap mempunyai hakmilik ke atas tanah tersebut kerana mereka ada hak perwarisan dan berhak ke atasnya melainkan dengan persetujuan mereka menyerahkan hakmiliknya kepada nama seorang, contohnya kepada adik perempuannya yang masih tinggal di tanah tersebut atau jika tiada adik beradik kepada waris perempuan yang lain.

2.3. ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT BAB 215

Sebelum ini ia dikenali sebagai Enakmen Pemegangan Adat 1926. Selepas itu beberapa pindaan telah dibuat iaitu pada tahun 1930, kemudian pada tahun 1932 dan 1934. Pada tahun 1936 undang-undang ini dikaji semula sehinggalah ia dipanggil sebagai Enakmen Pemegangan Adat 215. Pada tahun 1949 ianya dipinda yang dikenali sebagai Customary Tenure Ordinance 1949 dan akhirnya pindaan dibuat pada tahun 1983.

Sekarang, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215 mengandungi 25 seksyen. Mengikut seksyen 2, enakmen ini adat yang dimaksudkan ialah undang-undang tanah adat orang Melayu yang bermaustautin di dalam daerah Kuala Pilah, Tampin, Rembau dan Jelebu yang anggota adalah merupakan salah satu daripada suku yang tersebut dalam Jadual B.³ Ia terpakai kepada tanah-tanah yang telah dicatitkan sbagai tanah adat. Manakala waris adat ialah orang yang mengikut adat berhak didaftarkan sebagai pemunya harta pesaka adat si-mati. Pesaka adat pula ialah termasuk tanah adat dan cagaran dan pajakan tanah adat yang didaftarkan atas nama mana-mana si mati.

2.3.1. Permohonan Untuk Dicatitkan Perkataan Tanah Adat

Untuk menjadikan bukti muktamad bahawa tanah pusaka tersebut tertakluk kepada adat ia mestilah dicatitkan perkataan tanah adat. Sekiranya catatan tersebut tiada maka tanah tersebut tidak tertakluk kepada adat dan boleh menggunakan undang-undang lain untuk menguruskan tanah tersebut.

Di bawah seksyen 4, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215, dinyatakan permohonan untuk dicatitkan perkataan tanah adat. Peruntukan ini diwujudkan untuk memberi

peluang kepada pemilik-pemilik tanah yang dahulunya 'Geran Melayu' yang belum dicatatkannya.⁴ Walau bagaimanapun sekiranya pemilik tanah-tanah lain yang didaftarkan di atas Hakmilik Pejabat Tanah ingin berbuat sedemikian ianya adalah dibolehkan.

Pemungut dikehendaki menambah catatan dalam daftar mukim perkataan 'Tanah Adat' dan mengesahkannya dengan menurunkan tandatangannya sekiranya ia berpuashati bahawa tanah yang diduduki tertakluk kepada adat dan didaftarkan atas nama anggota perempuan daripada suku seperti dalam Jadual B.⁵ Ia tertakluk kepada keputusan mana-mana rayuan kepada Raja dalam Mesyuarat seperti bawah seksyen 15, enakmen tersebut.

Di dalam enakmen ini, tidak dinyatakan dengan jelas orang yang layak untuk memohon catatan tersebut dan hanya menjelaskan mana-mana pihak yang berkepentingan. Mengikut amalan pentadbiran tanah mereka yang layak untuk berbuat demikian ialah pemilik berdaftar di atas tanah itu atau wakil yang sah bagi pemilik berdaftar tanah tersebut.

4. Sulaiman Kadimi, Kertas Kerja Pentadbiran Tanah Adat di N. Sembilan, m.s. 15.

5. Sila lihat Lampiran C.

Sekiranya pemiliknya meninggal dunia maka warisnya dikehendaki membuat permohoanan di bawah Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 terlebih dahulu sebelum permohonan di atas dipertimbangkan.⁶

Permohonan untuk dicatitkan tanah adat ini akan dibicarakan terlebih dahulu. Mereka yang terlibat ialah Dato' Lembaga Suku berkaitan, pemungut dan orang yang ada kepentingan di atas tanah tersebut. Setelah persetujuan dicapai dan perbincaraan selesai, maka satu perintah supaya perkataan 'Tanah Adat' dicatitkan dalam Suratan Hakmilik tanah tersebut. Tiada peruntukan yang dinyatakan dalam enakmen ini yang membolehkan tanah yang telah dicatitkan perkataan 'Tanah Adat' dimansuhkan. Walau bagaimanapun perkataan 'Tanah Adat' itu akan luput dengan sendirinya sekiranya tanah tersebut dirampas oleh kerajaan disebabkan pelanggaran syarat atau diambil kembali di bawah Akta Pengambilan Tanah 1960 atau diserahkan secara sukarela di bawah seksyen 197, 200, 203, Kanun Tanah Negara 1965 dan tanah tersebut menjadi Tanah Kerajaan.

Jadi, tanah yang telah dicatitkan 'Tanah Adat' sahaja tertakluk kepada pentadbiran adat perpatih seperti

6. Sulaiman Kadimi, Op.cit. m.s. 16.

dalam enakmen ini dari segi perwarisan dan pembahagian harta pesaka tersebut.

2.4. PERWARISAN DALAM ADAT PERPATIH

Hukum waris dalam adat bermaksud kaedah-kaedah hukum yang mengatur pemindahan harta peninggalan seseorang yang telah meninggal dunia kepada ahli warisnya. Terdapat tiga syarat penting yang terkandung dalam hukum waris Adat perpatih iaitu:-⁷

1. Ada seseorang yang meninggal dunia
2. Ada waris si mati dan
3. Ada harta peninggalan dari si mati.

Sistem kewarisan Adat Perpatih adalah sistem kawarisan kolektif iaitu setiap ahli waris tidak mempunyai hakmilik atas harta peninggalan atau harta pusaka tetapi hanya mempunyai hak pakai. Tujuan harta itu sendiri adalah untuk memelihara suku dan ini bermakna ahli-ahli waris hanya mempunyai hak pakai. Ahli-ahli suku diibaratkan sebagai bau telur sesangkar, pecah sebiju, pecah semuanya. Oleh itu segala peraturan mengenai sesuatu ditujukan kepada pemeliharaan keseluruhan suku.

7. Abdullah Siddik, Pengantar Undang-Undang Adat di Malaysia, UM 1975, m.s. 144.

Kaum lelaki tidak boleh mewarisi harta pusaka tetapi dalam keadaan terdesak ia boleh mendapatkan hak pakai atau 'life occupancy' ke atasnya. Harta pusaka iaitu 'tanah adat' hanya boleh diwarisi oleh kaum perempuan secara samarata. Kaum lelaki tidak mempunyai apa-apa hak terhadapnya. Ini ditegaskan di dalam kes Sepiah lwn Tiamat⁸ di mana pemilik tanah pusaka mestilah terletak pada kaum wanita dari suku yang betul.

Jika dilihat pada masa kini, mengenai konsep 'harta suku' mengikut praktiknya tidak begitu berfungsi kerana manusia semakin menjadi individualistik. Nama yang didaftarkan sahaja yang mempunyai tanggungjawab dan hakmilik terhadap tanah adat itu.

Bagi pihak lelaki pula mereka boleh menggunakan harta tersebut sekiranya namanya didaftarkan sebagai penghuni seumur hidup mengikut Enakmen Pemegangan Adat. Pihak lelaki yang tidak didaftarkan namanya sebagai penghuni seumur hidup tidak ada hak terhadap harta tersebut. Apa yang dapat dilihat pada masa kini, perempuan yang namanya ada pada hakmilik tanah tersebut mempunyai hakmilik mutlak terhadap tanah tersebut dan harta suku itu tidak lagi berfungsi bagi membolehkan waris lain memakan hasil daripada tanah itu.

Ini bermakna 'harta suku' yang tidak dikanunkan ini tidak diikuti dan hanya tinggal pada konsepnya sahaja tetapi praktiknya tidak terpakai. Apa yang diikuti hanyalah adat yang telah tercatat di dalam Enakmen Pemegangan Adat itu sendiri.

2.4.1. Perempuan Sebagai Pewaris Tanah Adat

Mengikut seksyen 2, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215, waris adat diertikan sebagai orang yang mengikut adat berhak didaftarkan sebagai pemunya harta pesaka adat si mati. Mengikut prinsip asas adat, wanita adat sahaja yang berhak untuk mewarisi tanah pusaka adat. Jika dilihat kepada prinsip adat perpatih yang utama, keturunan dikira dari nisab ibu. Jadi, mereka yang berhak untuk mewarisi harta pusaka adat mengikut turutan ialah seperti di bawah:-⁹

- a. Anak-anak perempuan si mati.
- b. Cucu perempuan daripada anak perempuan, tidak kira samada anak perempuan itu meninggal dunia lebih dahulu atau kemudian dari si mati dan seterusnya hingga ke bawah melalui keturunan sebelah perempuan.
- c. Ibu si mati.

- d. Saudara perempuan seibu sebapa dan seibu kepada si mati dan anak-anak mereka yang perempuan hingga ke bawah. (sanak saudara).
- e. Saudara perempuan seibu sebapa dan seibu kepada ibu si mati dan anak-anak perempuan mereka hingga ke bawah. (sanak saudara).
- f. Ibu kepada ibu si mati.
- g. Saudara perempuan seibu sebapa dan seibu kepada nenek si mati dan anak-anak perempuan mereka hingga ke bawah.

Di sini prinsipnya ialah waris yang dekat hubungannya dengan si mati melindungi waris yang jauh.

Perwarisan harta pusaka benar atau tanah adat diberi kepada perempuan adalah atas alasan anak perempuanlah yang melahirkan ahli-ahli suku yang meneruskan perut atau suku dan mereka bertindak sebagai penentu maruah suku. Mereka merupakan kaum yang lemah dan perlu dijaga keselamatannya dan dijamin kehidupannya. Oleh itu harta ini diberikan kepada mereka dan diwariskan oleh perempuan dari ibunya turun-temurun.

2.4.2. Tuntutan Untuk Didaftarkan Melalui Hak Perwarisan.

Mengikut seksyen 10, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215, seseorang yang menuntut untuk mewarisi hakmilik adat boleh memohon kepada Pemungut untuk merekodkan dirinya dalam daftar mukim sebagai pemunya pesaka adat yang dituntut atas nama si mati dengan menggunakan borang Jadual E¹⁰ dan menyertakan butir-butir tanah, surat mati, nama waris-waris dan Dato' Lembaga suku si mati.

Setelah berpuashati Pemungut boleh meluluskan permohonan dengan menggunakan Borang Jadual F¹¹ dan membuat apa-apa catatan yang perlu dalam daftar mukim.

Selain daripada itu si pemohon dikehendaki mengisi borang-borang yang berkaitan¹² dan menyediakan dokumen-dokumen yang diperlukan oleh Unit Pembahagian Pusaka, Pejabat Tanah berkenaan seperti dinyatakan dalam lampiran.

Sekiranya pemunya berdaftar pusaka adat telah meninggal dunia dan tiada permohonan telah dibuat dalam tempoh enam bulan daripada kematian si mati, Pemungut

10. Sila lihat Lampiran D.

11. Sila lihat Lampiran E.

12. Sila lihat Lampiran F.

boleh mengarahkan mana-mana pegawai awam di bawahnya untuk memohon supaya estet adat tersebut diserahkan kepada orang yang berhak.

Sekiranya Pemungut mendapati bahawa ada orang yang belum cukup umur berhak, ia boleh melantik seorang yang layak sebagai pemegang amanah dan didaftarkan sebagai Pemegang Amanah dan kaveat Pemegang Amanah¹³ akan dimasukkan untuk menjaga kepentingan orang yang belum cukup umur tersebut.

2.5. PEMBAHAGIAN DALAM TANAH ADAT

Pada dasarnya dalam pembahagian harta pusaka ini ialah tanah yang telah dicatit sebagai 'Tanah Adat' adalah dianggap sebagai 'harta dapatan'. Oleh itu pembahagiannya berdasarkan prinsip 'dapatan tinggal' yang bermaksud sekiranya berlaku penceraian, maka harta dapatan ini akan ditinggalkan kepada si isteri dan sekiranya si isteri yang meninggal dunia maka harta tersebut akan diwarisi oleh waris-waris adat si isteri itu.

Cara pembahagiannya adalah berasaskan prinsip pemuafakatan antara ahli-ahli waris yang berhak iaitu samarata. Jika waris yang berhak merupakan seorang sahaja maka ia akan mewarisi kesemua harta itu.

13. Seksyen 332, Kanun Tanah Negera 1965.

Sekiranya lebih dari seorang, prinsip samarata akan dijalankan tanpa memberi keistimewaan kepada sesiapa. Sekiranya harta peninggalan tersebut merupakan tanah pusaka yang berlainan tempat dan nilai ekonominya, pembahagian boleh dilakukan melalui cara samada kedua-dua waris boleh membuat penyelesaian cara muafakat bagi tentukan hak masing-masing atau sekiranya tiada persetujuan maka harta tersebut dibahagi samarata.

2.5.1. Kedudukan Anak Angkat, Haknya Dalam Perwarisan.

Adat mengiktiraf pengambilan anak angkat tetapi adat tidak menentukan bahawa ia berhak mewarisi tanah pusaka ibunya.¹⁴ Walau bagaimanapun adat membenarkan anak angkat 'diberi' harta termasuk tanah pusaka adat.¹⁵ Seperti kata perbilangan:-

Orang disuruh diberi belahja
Ayam ditambah diberi makan
Anak ditarik diberi harta.

Mereka yang dimaksudkan ialah anak angkat yang telah dikedimkan iaitu 'kedim adat dan pusaka' iaitu anak angkat perempuan yang diambil dari bangsa asing atau orang Melayu dari luar lalu dimasukkan dalam suku emak

14. Nadzan Haron, Kertas Kerja Sistem Perwarisan Tanah Dalam Adat Perpatih, m.s. 8.

15. Keterangan Penghulu Luak Inas Rantoh bin Takim pada 20.9.1977.

angkatnya melalui upacara berkedim atau berkadim.¹⁶ Keduanya ialah kedim tarik iaitu anak angkat perempuan yang diambil dari kaum keluarganya sendiri yang sama suku dengan emak angkatnya.¹⁷

Dilihat dari segi kedudukan anak angkat tersebut dari segi pembahagian harta pusaka tersebut:-

- a. Jika si mati tiada waris-waris adat, melainkan anak angkat maka beliau berhak diberi harta semua sekali.
- b. Jika si mati mempunyai waris-waris lain, jadi waris-waris ini akan menentukan hak atau bahagian anak angkat melalui persepakatan dan jika berlaku perselisihan maka bahagiannya hanya 1/3 daripada harta tersebut.
- c. Jika harta telah diberikan kepada anak angkat semasa emak angkatnya masih hidup maka selepas kematiannya, waris-waris akan menentukan bahagiannya. Tanpa persetujuan waris anak angkat, tidak mendapat bahagiannya.

16. Sulaiman Kadimi Op cit. m.s. 20.

17. Ibid.

2.5.2. Kedudukan Orang Lelaki Dalam Perwarisan Tanah Adat.

Berdasarkan peraturan adat, orang lelaki tidak boleh memiliki atau didaftarkan namanya sebagai pemunya dalam tanah adat. Walau bagaimanapun adat membenarkan waris lelaki mendapatkan hak pakai pada tanah pusaka tersebut dengan mengusahakan tanah tersebut untuk mendapatkan hasil sepanjang hidupnya.

Menurut peruntukan seksyen 12, Enakmen Pemegangan Adat Bab 215, orang lelaki boleh didaftarkan sebagai penghuni sepanjang hayat atau 'life occupancy' dalam keadaan-keadaan tertentu iaitu:-

- Si mati meninggalkan, (a) waris adat perempuan dan anak lelaki yang sah tetapi tiada zuriat perempuan atau
- (b) waris adat perempuan dan adik beradik lelaki maternal yang sah tetapi tiada zuriat atau adik beradik perempuan maternal.

Dalam kes (a) atau (b) tanah si mati dibahagi samarata di antara waris adat perempuan dan anak lelaki akan didaftarkan namanya sebagai penghuni sepanjang hayat

dalam semua bahagian. Sekiranya dua orang lelaki dibahagi samarata atau penghunian bersama dengan pemuafakatan.

Jika si mati tiada mempunyai seorang pun waris perempuan, melainkan hanya ada anak lelaki atau saudara lelaki maka tanah pusaka ini dipanggil sebagai pusaka gantung. Di bawah seksyen 13, enakmen yang sama, waris lelaki berhak untuk memohon supaya tanah tersebut dilelong pada tarikh yang tidak kurang satu bulan daripada tarikh perintah tersebut dikeluarkan mengikut peraturan adat dan hasil lelong akan diserahkan kepada waris lelaki itu.

Pentadbir Tanah Daerah boleh mengarahkan tanah itu dijual secara lelong jika didapati si mati tiada waris lelaki atau perempuan yang berhak dan Baitulmal boleh mengambil hasil jualan lelong tersebut sebagaimana diperuntukan dalam seksyen yang sama.

2.6. ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT (TANAH LENGKONGAN) 1960.

Di kalangan masyarakat Adat Perpatih, terdapat golongan yang manamakan diri mereka sebagai 'Air Kaki dan Air Kaki Lingkongan' iaitu mereka yang menjadi hamba kepada Yam Tuan. Pada asalnya mereka adalah pegawai-pegawai istana.

dan setengahnya menjadi tempat semenda kepada DYMM Yang Dipertuan Besar.¹⁸

Mereka berasal dari suku-suku Batu Hampar, Tanah Datar, Tiga Batu dan Sri Lemak Pahang dan Sri Lemak Minangkabau¹⁹ iaitu anggota suku-suku dalam Ulu Muar dan Gunung Pasir. Jadi 5 suku ini adalah berlainan dengan suku yang 12 dari segi penambahan perkataan 'Lengkongan' selepas daripada nama suku berkenaan.

Jadi Enakmen Pemegangan Adat (Tanah Lengkongan) 1960 ini diwujudkan untuk memenuhi kehendak dan peraturan perwarisan terhadap Tanah Adat Lengkongan sahaja. Ianya mengandungi 23 seksyen.

Menurut seksyen 2, enakmen ini 'Adat Lengkongan' ertinya undang-undang tanah adat orang Melayu yang bermaustautin di dalam Daerah Kuala Pilah yang anggota suku yang mempunyai ketua suku seperti yang dinyatakan di dalam Jadual A.²⁰

18. R.J. Wilkinson: Papers on Malay Subjects No. 2 Sri Menanti (1914) Bab X dan XI, m.s. 30-35.

19. Tan Sri Datuk Abdul Samad Idris: Takhta Kerajaan N. Sembilan, m.s. 53.

20. Sila lihat Lampiran G.

Tanah Lengkongan pula beerti tanah yang dipegang di bawah catatan dalam Daftar Mukim yang didaftarkan atau nama orang-orang Melayu yang menjadi anggota salah satu suku yang telah dinyatakan dalam Jadual A.

Pesaka Lengkongan pula beerti tanah lengkongan dan cagaran dan pajakan tanah lengkongan yang mati. Waris Lengkongan pula bermaksud orang yang mengikut adat Lengkongan berhak didaftarkan sebagai pemunya pesaka Lengkongan si mati.

2.6.1. Perwarisan Dan Pembahagian Harta Pusaka Tanah Adat Lengkongan.

Mengikut seksyen 10, Enakmen Pemengangan Adat (Tanah Lengkongan) 1960, memperuntukkan tuntutan untuk didaftarkan melalui hak perwarisan. Seseorang yang menuntut untuk mewarisi hakmilik pesaka Lengkongan yang didaftar atas nama si mati boleh memohon kepada Pemungut untuk merekodkan namanya dalam Daftar Mukim sebagai pemunya pesaka Lengkongan yang dituntut.

Prosedur perjalanan perbicaraan adalah sama dengan Enakmen Pemegangan Adat Bab 215. Walau bagaimanapun perwarisan Adat Perpatih Lengkongan adalah berlainan dengan Adat Perpatih yang telah saya sebutkan sebelumnya.

Waris bagi pusaka Lengkongan adalah kedua-duanya perempuan dan lelaki. Anggota perempuan dan lelaki berhak mewarisi harta tersebut akan tetapi waris lelaki tidak boleh mewariskan harta itu kepada anaknya samada lelaki atau perempuan. Penentuan bagi waris yang berhak adalah juga sama seperti penentuan waris bagi tanah pusaka adat suku-suku lain iaitu, harta pusaka lingkungan turun ke anak, tiada anak cari waris ikrab, tiada waris ikrab cari waris bersanak.²¹

Adat Lengkongan adalah sama dengan adat perpatih iaitu mengikut jurai keturunan nisab ibu, jadi waris lelaki tidak boleh memindahkan hakmilik kepada anaknya. Lagipun, anak-anak kepada anggota lelaki tidak tergolong dalam suku ayahnya. Tanah pusaka adat adalah tanah waris kepada pusaka ibunya maka mereka tidak menjadi waris tanah pusaka suku bapa.²²

2.6.2. Pembahagian Tanah Adat Lengkongan.

Pembahagian Tanah Adat Lengkongan ditunjukkan dalam contoh I, II dan III.

21. Keterangan Tuan Haji Mohd Nor, Pegawai Penyelesai Harta Pusaka Pejabat Tanah, K. Pilah, 3 September 1977.

22. Nadzan Haron, Op cit. m.s. 10.

Contoh I - seorang perempuan mati dan meninggalkan
 waris-waris berikut:-23

<u>No.</u>	<u>Waris</u>	<u>Bahagian</u>
1.	Suami	Tiada
2.	Anak perempuan	1
3.	Anak perempuan	1
4.	Anak Lelaki	1
5.	Anak Lelaki	1

		4
		=====

Contoh II - seorang perempuan mati dan meninggalkan waris-waris berikut:-²⁴

1. Anak perempuan telah meninggal dunia dan meninggalkan:-	Bahagian (Bahagian beliau diturunkan terus:-
i. cucu perempuan	1
ii. cucu perempuan	1
iii. cucu lelaki	1
2. Anak lelaki telah meninggal dunia dan meninggalkan:-	
i. cucu perempuan	tiada bahagian
ii. cucu lelaki	tiada bahagian
3. Anak perempuan	3
4. Anak perempuan	3
	9
	=====

Seperti yang dijelaskan di atas, anak lelaki dan perempuan dalam Adat Perpatih Lengkongan berhak mewarisi secara samarata. Bahagian yang didaftarkan atas nama perempuan akan menjadi 'harta dapatan tinggal' dan akan dibahagi mengikut prinsip 'depatan tinggal' kepada waris-waris adat si perempuan itu jika ia meninggal dunia. Bahagian yang didaftarkan atas nama lelaki akan

menjadi harta pembawaan dan akan dibahagi menurut prinsip pembawaan kembali seperti di bawah:-²⁵

Contoh III - seorang lelaki mati dan meninggalkan waris-warisan berikut:-

<u>No.</u>	<u>Waris</u>	<u>Bahagian</u>
1.	Isteri	Tiada bahagian
2.	Anak lelaki	Tiada bahagian
3.	Anak perempuan	Tiada bahagian
4.	Saudara perempuan seibu	1
5.	Saudara lelaki seibu sebapa	1
6.	Saudara perempuan seibu sebapa	1
		3
		=====

Di sini pembawaan kembali bermaksud harta itu dipulangkan semula kepada sukunya yang asal. Isteri dan anak-anak si suami adalah berlainan suku jadi mereka tidak boleh mewarisi harta adat tersebut.

2.7. ANALISA KES-KES PERWARISAN TANAH ADAT

Kes 1

Di antara kes-kes perwarisan dalam tanah adat ialah kes penyelesaian harta *Nalipah Bte Anoh*²⁶ yang tinggal dalam

25. Ibid.

26. PTKP CTE SEC 10, 349/113/89/14.

Mukim Terachi, Kuala Pilah. Nalipah Bte Anoh meninggal dunia pada 7 April 1989 dan meninggalkan 3 bidang tanah iaitu MG 89 No Lot 897, Mukim Terachi sebanyak 0.2688 ekar, EMR 492 No. Lot 893 Mukim Terachi sebanyak 0.8125 ekar dan EMR 491 No. Lot 892 Mukim Terachi, sebanyak 0.4375 ekar.

Si mati telah meninggalkan Siti Mariam Binti Ismail, anak perempuan kedua, Zulkafli Bin Ismail, anak lelaki ketiga, Marziana Binti Ismail, anak perempuan keempat, Ismail Bin Othman, suami si mati, Nordin Bin Hamid, penghuni sepanjang Hayat dan Peah Bt. Talib, pemilik berkongsi $1/2$ bahagian.

Pemohon ialah Idris Bin Ismail, anak lelaki pertama. Perbicaraan ini diadakan dihadapan Dato' Raja Di Muda Md. Ali Bin Tahir sebagai Dato' Lembaga dan Pegawai Penyelesai Pusaka telah mengeluarkan perintah supaya tanah tersebut diturun milik kepada Siti Mariam Binti Ismail dan Marziana Binti Ismail dibahagi samarata dan masing-masing menerima $1/4$ bahagian.

Kes ini menunjukkan anak perempuan diberi keutamaan dan anak lelaki tiada hak ke atas tanah tersebut begitu juga dengan suami si mati.

Kes 2

Antara lain kes ialah kes penyelesaian harta *Tijah Binti Alam*²⁷ dalam Mukim Seri Menanti Kuala Pilah. Ini adalah berkaitan dengan Enakmen Pemegangan Adat (Tanah Lengkongan) 1960. Tijah Binti Alam yang bersuku Seri Lemak Minangkabau, telah meninggal dunia di kampung Tengah, Gamin, Seri Menanti, meninggalkan dua bidang tanah iaitu: ~~EMR 841 No. Lot 2419 sebanyak 0.2188 ekar,~~ dan EMR 840 No. Lot 2408 sebanyak 1.625 ekar.

Si mati telah meninggalkan Enyat Binti Merah, cucu saudara perempuan daripada anak perempuan daripada adik beradik emak si mati, Zainuddin Bin Abd Rahman, cucu saudara lelaki pertama daripada anak perempuan daripada adik beradik emak si mati, Baharin Bin Abd. Rahman, cucu saudara lelaki daripada anak perempuan daripada adik beradik kepada emak si mati, Ibrahim Bin Abd. Rahman, cucu saudara lelaki kedua, daripada anak perempuan daripada adik beradik emak si mati dan Alias Bin Arshad, cucu saudara lelaki daripada anak perempuan daripada adik beradik kepada emak si mati.

Khadijah Bt. Yaakub, saudara jauh kepada si mati yang memohon supaya diadakan perbicaraan. Pegawai penyelesaian pusaka telah mengeluarkan perintah supaya

tanah itu diturunkan milik kepada Enyat Binti Merah dengan mendapat semua bahagian dihadapan Dato Lembaga Dato' Senara Muda Pilus Bin Maaris.

Di dalam kes ini didapati si mati tiada anak perempuan tetapi mempunyai cucu perempuan dan ia mendapat semua bahagian kerana waris lelaki tiada berhak mewarisi tanah adat tersebut.

Kes 3

Seterusnya kes penyelesaian harta *Sa'ami Bt. Sunggang*²⁸ yang tinggal di Mukim Pilah, Kuala Pilah. *Sa'ami Bt. Sunggang* telah meninggal dunia pada 16 September 1970 dan meninggalkan 3 bidang tanah iaitu EMR 1727 No. Lot 2772, Mukim Pilah sebanyak 1.5313 ekar, EMR 1728 No. Lot 2773 Mukim Pilah sebanyak 0.7531 ekar dan EMR 1404, No. Lot 2836 Mukim Pilah sebanyak 0.6188 ekar dan wang pampasan pengambilan tanah EMR 1728, No. Lot 2773 dalam PTKP 362/112/87/09 dan PTG N.S. (DPT) 2/135 berjumlah RM2,660.

Si mati telah meninggalkan Enchot Binti Adam, anak perempuan pertama daripada suami pertama, Saubadah Bte. Tajudin, cucu perempuan pertama daripada anak perempuan kedua, Musa Bin Hj. Panjat, cucu lelaki kedua, daripada anak perempuan kedua, Juhan Bin Othman, cucu lelaki

ketiga daripada anak perempuan kedua, Sarimah Bt. Othman, cucu perempuan keempat daripada anak perempuan kedua, Kamal Bin Osman, cucu lelaki keenam daripada anak perempuan kedua, Mohd Jais Bin Osman, cucu lelaki kelapan daripada anak perempuan kedua, Normah Bte. Osman, cucu perempuan kelima daripada anak perempuan kedua, Mohd Rapi Bin Osman, cucu lelaki ketujuh daripada anak perempuan kedua.

Pemohon ialah Enchot Binti Adam, anak perempuan pertama si mati. Perbicaraan ini diadakan di hadapan Dato' Lembaga, Dato' Peduka Besar Abu Hassan Bin Sulaiman, suku Tanah Datar 48, Luak Ulu Muar. Pegawai penyelesaian Pusaka telah mengeluarkan perintah tanah (1) EMR 1728 No. Lot 2773 Mukim Pilah, Kuala Pilah (1/2 bahagian) diturun milik kepada:-

(a) Enchot Binti Adam	= 3/12 bahagian
(b) Saubadah Bt. Tajudin	= 1/12 bahagian
(c) Sarimah Bt. Osman	= 1/12 bahagian
(d) Normah Bt. Osman	= 1/12 bahagian

(2) EMR 1727 No. Lot 2312, Mukim Pilah (semua bahagian) dan

(3) EMR 1404 No. Lot 2836 Mukim Pilah (semua bahagian) supaya diturun milik kepada:-

(a)	Enchot Binti Adam	= 3/6 bahagian
(b)	Soubadah Bt. Tajudin	= 1/6 bahagian
(c)	Sarimah Bt. Osman	= 1/6 bahagian
(d)	Normah Bt. Osman	= 1/6 bahagian
- (4) Wang pampasan pengambilan tanah EMR 1728 No. Lot 2773 supaya diturun milik kepada Enchot Binti Adam dengan mendapat semua bahagian.

Kes ini menunjukkan sekiranya terdapat seorang anak perempuan dan beberapa cucu perempuan, harta tersebut akan dibahagi samarata iaitu anak perempuan setengah bahagian dan cucu-cucu perempuan akan berkongsi setengah bahagian lagi.

Kes 4

Kes ini ialah kes penyelesaian harta Atik Binti Siamat atau Itek Binti Signat²⁹ yang meninggal dunia pada 1936 dalam mukim Ulu Jempol, Kuala Pilah dan meninggalkan dua bidang tanah iaitu EMR 491, No. Lot 638, Mukim Ulu Jempol, Kuala Pilah dan EMR 492, No. Lot 637, Mukim Ulu Jempol dan wang pampasan pengambilan tanah EMR 491 No. Lot 638 dalam Fail PTKP 362/105/87/15 dan PTG N.S. (UPT) 2/123 berjumlah RM1,075.00.

29. PTKP CTE SEC 10 349/68/88/15.

Si mati telah meninggalkan Itei Binti Hj. Karim, anak perempuan pertama dari saudara perempuan seibu, Sheriah Binti Latur, anak perempuan kepada anak perempuan kedua daripada saudara perempuan seibu, Piau Binti Lahir, anak perempuan kepada anak perempuan kedua daripada saudara perempuan seibu, Jalaludin atau Khudus Bin Lahir, anak lelaki kepada anak perempuan kedua daripada saudara perempuan seibu, Milah Binti Darun, cucu perempuan daripada anak lelaki, Jaharah Binti Dosah, anak perempuan pemohon.

Pemohon dalam kes ini ialah Itei Binti Haji Karim. Perbicaraan ini diadakan di hadapan Dato' Lembaga, Dato' Koma Duaji Bin Bakar dari suku Mungkal, Luak Jempol dan terdapat bantahan dari Milah Binti Darun atas permohonan tersebut dan telah diputuskan harta tersebut diturun milik kepada Itei Binti Hj. Karim dan Shariah Binti Latur, masing-masing mendapat setengah bahagian.

Pembahagian ini adalah dipersetujui secara muafakat dan cucu perempuan daripada anak lelaki adalah tidak berhak mewarisi tanah tersebut kerana ia mempunyai suku berlainan daripada si mati.

2.8. PERWARISAN KE ATAS TANAH BUKAN PUSAKA ADAT

Tanah bukan pusaka yang dimaksudkan ialah harta dapatan, harta pembawaan dan harta carian perkongsian. Harta

dapatan bukan pusaka adalah tanah yang diperolehi oleh si isteri samada carian sendiri semasa bujang, janda atau bahagian dari harta carian dengan suami yang dahulu atau pemberian dari bapanya.

Manakala Harta Pembawaan bukan pusaka adalah tanah kepunyaan suami samada carian semasa bujang, duda atau pemberian dari ibu bapanya. Harta carian bukan pusaka ialah tanah yang diperolehi semasa perkongsian hidup suami isteri. Sekiranya harta carian asalnya dari tanah adat maka ianya tertakluk kepada adat.

Jadi, konsep hakmilik terhadap tanah bukan pusaka adalah berbeza. Adat mengiktiraf hakmilik individu ke atas tanah bukan pusaka. Individu itu bebas untuk melakukan apa sahaja urusan atau mewariskannya kepada sesiapa yang ia inginkan.

Tanah bukan pusaka adat ini merangkumi tanah yang tidak tercatat di dalam Enakmen Pemegangan Adat dan tanah yang tiada cop perkataan 'Tanah Adat'. Kawasan tanah yang tidak termasuk tanah adat ialah terdapat di daerah Port Dickson dan Seremban.

Selalunya perwarisan bagi tanah ini dilakukan atau diuruskan mengikut undang-undang Islam dan golongan lelaki diberi keutamaan di dalam perwarisan dan anak

angkat tidak diiktiraf dan tidak berhak ke atas harta tersebut.

Salah satu contohnya ialah kes penyelesaian harta *Shahorir Bin Shahor* yang terdapat dalam Mukim Ampang, Daerah Seremban.³⁰ *Shahorir Bin Shohor* telah mati dan meninggalkan sebidang tanah iaitu di No. Lot PT 1451/302, Mukim Ampang, Daerah Seremban, carian bersama isterinya *Nor Azmah bt. Abd. Rahman*. Si mati meninggalkan seorang isteri, *Nor Azmah Bt. Abd. Rahman, Zabedah Bt. Bachik*, ibu kepada si mati, *Shahor Bin Idris* bapa si mati dan juga seorang anak angkat *Ahmad Syahroni bin Shahorir*.

Nor Azmah menuntut supaya tanah tersebut dibahagikan mengikut adat. Walau bagaimanapun pegawai mengeluarkan perintah supaya tanah tersebut dibahagikan mengikut hukum Islam kerana tanah tersebut tidak termasuk atau tertakluk kepada adat kerana terletak di Seremban. Setelah mendapat nasihat kadhi, pembahagian dibuat seperti berikut:-

30. PTS CTE SEC 10, 349/47/93.

<u>Bil.</u>	<u>Nama</u>	<u>Hubungan</u>	<u>Bahagian</u>
1.	Nor Azmah Bt. Abd. Raham	Isteri (1/4)	1/4
2.	Zabedah Bt. Bachik	Ibu (1/3) baki	1/4
3.	Shahar Bin Idris	Bapa (Asabah)	2/4
4.	Ahmad Syahroni B. Shahorir	anak angkat	-

Jadi mengikut syarak, isterinya hanya mendapat bahagian sebanyak 1/4 bahagian manakala anak angkatnya Ahmed Syahroni Bin Shaharir tidak mendapat apa-apa bahagian.

2.9. ENAKMEN UNDANG REMBAU (TANAH) 1949.

Enakmen Undang Rembau ini mengandungi 6 seksyen. Ia diwujudkan untuk meletakkan tanah yang tertentu iaitu 5 lot tanah di daerah Rembau kepada Undang Rembau dan penggantinya dalam jawatan dan untuk mentadbir pelupusannya. Tanah tersebut tidak termasuk dalam kategori tanah adat. Ini merupakan peruntukan bagi menjaga kepentingan Undang Rembau yang telah dilantik. Tanah yang dimaksudkan ialah ditunjukan dalam JADUAL, Enakmen tersebut.³¹

Undang Rembau yang diberi tanah tersebut hanya boleh menggunakannya dan mengusahakannya selama ia

31. Sila lihat Lampiran H.

memegang jawatan sahaja dan menurut seksyen 5, Enakmen ini tanah itu tidak boleh dipajak, dipindahmilik, dicagar dan sekiranya ini berlaku urusan tersebut adalah batal dan tidak berkuatkuasa. Keistimewaan ini akan luput sebaik sahaja Undang berhenti memegang jawatan tersebut, semua hak, kuasa dan keutamaan yang dimilikinya akan berpindah kepada penggantinya dalam jawatan.

2.9.1. Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955.

Bagi tanah yang tidak dicatitkan perkataan 'Tanah Adat' tetapi ia merupakan tanah adat, undang-undang yang boleh dirujuk ialah Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 iaitu Bahagian III yang menyentuh peruntukan khas untuk Negeri Sembilan.

Tetapi mengikut praktiknya sekarang ini undang-undang ini tidak langsung terpakai atau digunakan kerana bagi tanah yang tidak dicatitkan 'tanah adat' ia bermakna tidak tertakluk kepada adat, jadi orang awam lebih suka menggunakan Undang-undang Islam dalam pentadbiran tanah tersebut dan pembahagian tanah itu adalah mengikut faraid Islam.

BIBLIOGRAFI

BUKU RUJUKAN

- Abdul Rahman Hj. Muhammad. 1964. Dasar-dasar Adat Perpatih. Kuala Lumpur. Pustaka Antara.
- Abdul Samad Idris. 1968. Negeri Sembilan dan Sejarahnya. Kuala Lumpur. Utusan Melayu.
- Abdul Monir Yaakob. 1989. An Introduction To Malaysia Law. Bangi. Penerbit UKM.
- Ahmad Ibrahim Ahilemah Jones. 1986. Sistem Undang-Undang Di Malaysia. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Abdullah Siddik. 1975. Pengantar Undang-Undang Adat di Malaysia. Kuala Lumpur. Pustaka UM.
- Hooker M.B. 1970. Readings in Malaya Adat Laws. Singapura. Singapore University Press.
- Hooker M.B. 1976. Adat Law in Modern Malaya. Kuala Lumpur. Oxford University Press.
- Hj. Salleh Hj. Buang. 1992. Malaysian Torrens System. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- H. Zainuddin Homidy Fachruddin H.S. 1991. Tafsir Quran. Klang. Klang Book Centre.
- Hazairin. 1952. Hukum dan Kesusilaan Pidato Perlantikan. Jakarta.
- Maxwell W.G, Gibson W.S. 1924. Treaties and Engagements Affecting The Malay Grant States and Borneo. London. Trustcott & Sons Ltd.
- Mohd Salehuddin Maaruf. 1989. Sistem Warisan Pusaka, Perbandingan Undang-Undang Islam Dengan Adat Perpatih. Bangi. Penerbit UKM.
- Norhalim Hj. Ibrahim. 1993. Adat Perpatih Perbezaan dan Persamaan Dengan Adat Temenggong. Kuala Lumpur. Penerbit Fajar Bakti.
- Ridzuan Awang. 1994. Undang-Undang Tanah Islam, Pendekatan Perbandingan. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa DAN Pustaka.

Tan Sri A. Samad Idris, Norhalim Hj. Ibrahim. 1994. Adat Merentas Zaman. Jawatan Kuasa Penyelidikan Budaya Negeri Sembilan.

KEPTAS KERJA

Abdul Samad Idris. Kemurniaan dalam Adat Perpatih. Seminar Pensejarahan dan Adat Perpatih. Majlis Belia Negeri Sembilan. Universiti Kebangsaan Malaysia. 10hb. - 12hb. April 1974.

Dahlan H.M. Sistem Idea dalam Masyarakat Adat. Seminar Kebangsaan Adat Perpatih dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia. 1984.

Mansor b. Hj. Jamaluddin. Konsep Harta dalam Sistem Adat Perpatih. Seminar Pensejarahan & Adat Perpatih. Majlis Belia Negeri Sembilan. Universiti Kebangsaan Malaysia, 10hb. - 12hb. April 1974.

Norhalim Hj. Ibrahim. Tanah Adat Terbiar di Zaman Pembangunan. Norazit Selat Negeri Sembilan Dahulu dan Sekarang. Persatuan Muzium Malaysia, Kuala Lumpur 1990.

Norhalim Hj. Ibrahim. Adat Istiadat dalam Adat Perpatih. Seminar Warisan Perpatih. Universiti Kebangsaan Malaysia. 11hb. - 12hb. September 1992.

Nadzan Haron. Sistem Perwarisan Tanah dalam Adat Perpatih. Seminar Warisan Perpatih. Universiti Kebangsaan Malaysia. 11hb. - 12hb. September 1992.

Nadzan Haron. Penyelesaian Harta Pusaka Mengikut Sistem Adat Perpatih. Seminar Adat Perpatih Negeri Sembilan. Teluk Kemang, Port Dickson. 26hb. - 28hb. Disember 1994.

Shamsul Amri Baharuddin. Adat Perpatih Mencabar Zaman: Satu Ulasan Seimbas Pandang. Seminar Kebangsaan Adat Perpatih dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia. 1984.

Shamsul Amri Baharuddin. Sistem Politik dan Ekonomi Adat Perpatih. Seminar Warisan Perpatih. Universiti Kebangsaan Malaysia. 11hb. - 12hb. September 1992.

Sulaiman Kadimi. Negeri Sembilan Mengikut Perspektif Adat. Kertas Kerja Taklimat Untuk Yang Berhormat Setiausaha Kerajaan Negeri Sembilan Darul Khusus, 1990.

Sulaiman Kadimi. Pentadbiran Tanah Adat Di Negeri Sembilan. Kertas Kerja Pejabat Tanah dan Galian, Seremban 1990.

JURNAL

En. Taylor, Customary Law of Rembau dalam Journal Straits Branch Royal Asiatic Society 1929.

Hooker, M.B. The Early Constitution of Negeri Sembilan (1773-1824). Journal of the Malayan Branch Royal Asiatic Society 44(1). 1971.

Maxwell, W.E., The Law and Custom of The Malays With Reference To The Tenure of Land dalam Journal Straits Branch Royal Asiatic Society. 1984.

TESIS

Abdul Khaidir Bin Zainal, Tanah Pesaka Kecil dan Tanah Pesaka Adat: Satu Kajian Sosio-Perundangan Di Malaysia Barat. Latihan Ilmiah LLB (Hons), Fakulti Undang-Undang, Universiti Kebangsaan Malaysia Bangi, 1990.

Abdul Halim Zulkifli: Pembahagian pesaka di kalangan masyarakat adat perpatih di Negeri Sembilan: Satu kajian kes-kes pesaka menurut adat dan faraid. Latihan Ilmiah B.A., Jabatan Syariah, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia, 1989.

TEMUBUAL

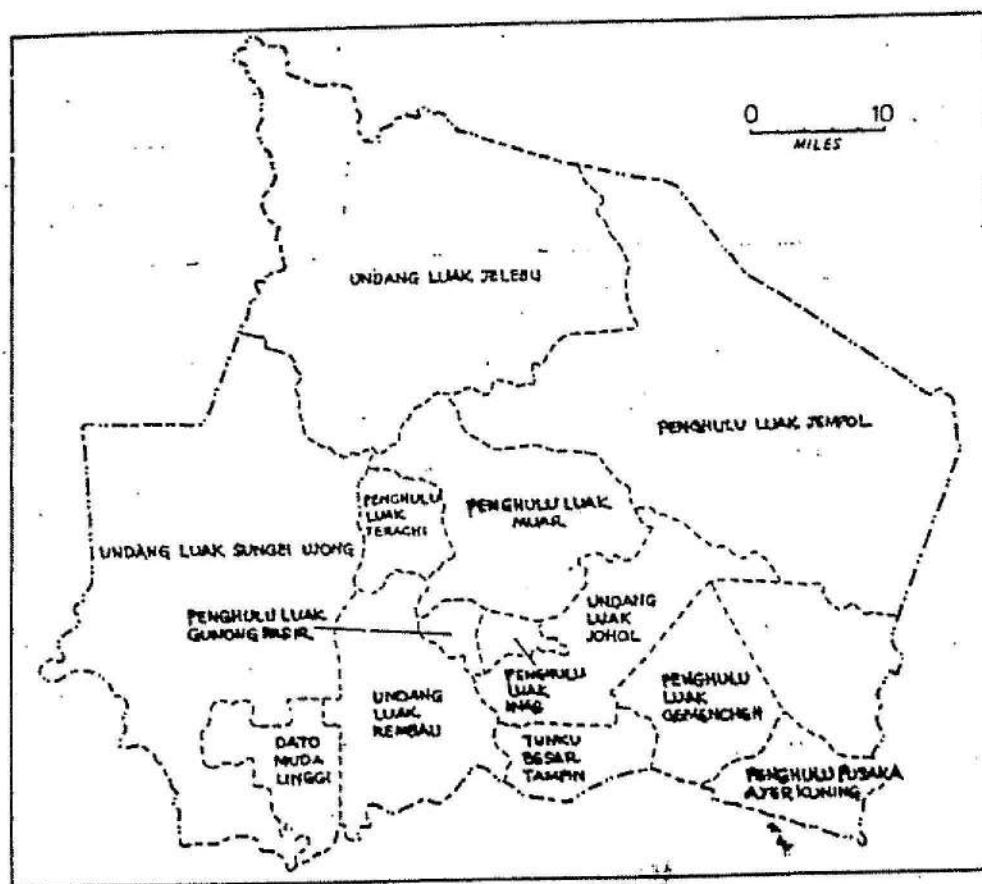
Abu Bakar Ibrahim, Pegawai Penyelesai Pusaka, Pejabat Tanah Dan Galian, Kuala Pilah pada 15hb. Disember 1994 di Pejabat Tanah Kuala Pilah.

Mohd. Azam Shariff, Pensyarah di Fakulti Undang-Undang pada 24hb. Februari 1994.

Sulaiman Kadimi, Pegawai penyelesai Pusaka, Pejabat Tanah Dan Galian, Seremban pada 8hb. Disember 1994.

Sallehuddin Ishak, Timbalan Pengarah Tanah dan Galian, Kuala Pilah pada 8hb. Disember 1994.

PETA 1

KAWASAN WILAYAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN

SENARAI GELARAN DAN NAMA PENYANDANG UNDANG LUAK JOHOL, PENGHULU-PENGHULU LUAK TANAH MENGANDONG DAN DATO'-DATO' LEMBAGA DALAM LUAK-LUAK BERKENAAN

A. LUAK JOHOL

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
1. Dato' Johan Pahlawan Lela Perkasa Setiawan	Y.T.M. Dato' Abdul bin Ali Kampung Betong, Air Mawang, 73100 Johol.	Biduanda Waris Perut Johol
<u>Bakal Pengganti Undang Luak</u>		
2. Dato' Baginda Tan Mas Dato' Lembaga bagi suku yang berbuapak seperti dibawah:-	Mohd Jan bin Abdul Ghani @ Awang bin Abdul Ghani Kampung Chabang Dua, 73100 Johol.	Biduanda Waris Perut Gemencheh
i. Dato' Paduka Bongsu	Abdul Samat b. Abdullah Kampung Simpang, 73100 Johol.	Biduanda Perut Kg. Mesjid
ii. Dato' Menggarang	Abd. Ghani bin Bitang, Kampung Simpang, 73100 Johol.	Biduanda Perut Menggarang
iii. Dato' Paduka Raja Lela	Ya'akup bin Ujang, Kampung Simpang, 73100 Johol.	Biduanda Perut Petai
iv. Dato' Baginda Melana	Mudir bin Sudin, Kampung Chabang Dua, 73100 Johol.	Biduanda Perut Melana
v. Dato' Serumpun	Ismail bin Ibrahim, Kampung Padang Jual, 73100 Johol.	Biduanda Perut Serumpun
vi. Dato' Seribu Garang	Hamzah bin Abd. Rahman, Kampung Changgang, Kuala Johol, 73100 Johol.	Biduanda Perut Jenang

Catitan:

Untuk urusan tanah adat Biduanda Perut Jenang adalah dibawah kuasa Dato' Jenang iaitu Dato' Lembaga Suku berkenaan. Untuk urusan berkaitan dengan adat istiadat di Balai Undarig Buapak Suku berkenaan iaitu Dato' Seribu Garang adalah di bawah kuasa Dato' Baginda Tan Mas.

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
<u>Dato' Lembaga Tiang Balai (4 orang)</u>		
3. Dato' Raja Balang	Abd. Ghani bin Che' Mek, Kg. Simpang Air Mawang, Mawang, 73100 Johol.	Biduanda Raja Balang
4. Dato' Raja Senara	Daud bin Ibrahim, Kg. Melekai, 73100 Johol.	Mungkal
5. Dato' Andika	Talib bin Yusoff, Kg. Berambai, 73100 Johol.	Sri Melenggang
6. Dato' Baginda Raja	Mohd. Yatin bin Kanting, Pekan Dangi, 73100 Johol.	Tiga Batu dan Tiga Nenek
<u>Dato' Lembaga Orang Besar Balai (3 orang)</u>		
7. Dato' Jenang	Ya'acob bin Ahmad, Kg. Melekai, 73100 Johol.	Biduanda Jenang
8. Dato' Menteri	Lebai Mudah bin Janon, Kg. Sikota, Air Mawang, 73100 Johol.	Biduanda Dato' Menteri
9. Dato' Gempa	Lebai Bador bin Samad Kampung Nuri, Renggoh, 73100 Johol.	Biduanda Dato' Gempa
<u>Dato'-Dato' Lembaga Yang Lain</u>		
10. Dato' Panglima Hitam	Ismail bin Mahad, Kg. Masjid Tuan, Air Mawang, 73100 Johol.	Biduanda Panglima Hitam
11. Dato' Panglima Putih	Harun bin Join, Kg. Chabang Dua, 73100 Johol.	Biduanda Panglima Putih
12. Dato' Paduka Besar	Mohamad bin Dahan, Kampung Kepis, 73100 Johol.	Sri Lemak Minangkabau

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
13. Dato' Sinda Maharaja	Karim bin Akhir, Kampung Kepis, 73100 Johol.	Sri Lemak Pahang
14. Dato' Sri Maharaja	Sulaiman bin Md. Akhir, Kampung Kepis, 73100 Johol.	Paya Kumbuh

B. LUAK-LUAK TANAH MENGANDONG

Catatan:

Luak Tanah Mengandung meliputi Wilayah Adat Luak Ulu Muar, Jempol, Terachi, Gunung Pasir dan Inas.

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
------------------------	---------------------------------------	---

a. LUAK ULU MUAR

1. Dato' Setia Maharaja Lela Pahlawan	Dato' Abu Zarin bin Sulaiman Biduanda Waris No. 74, Terrace House, Jalan Lengkungan, Kampung Raja Uda, 42000 Pelabuhan Kelang, Selangor Darul Ehsan.	
--	---	--

Bakal Pengganti Penghulu Luak

2. Dato' Perdana	Sulaiman bin Sutan No. 6, Kg. Tanjong Ipoh, 71500 Tanjong Ipoh.	Biduanda Waris
3. Dato' Perba	Mohd Azim bin Al-Ain bin Haji Jalaluddin, No. 4, Kg. Parit Seberang, 71500 Tanjong Ipoh.	Biduanda Waris

Catatan:

- Dato' Perdana juga merupakan Dato' Lembaga bagi suku Biduanda Waris.

Serampu Lembaga (satu orang)

4. Dato' Baginda Maharaja	Abdullah bin Husin, Kg. Tengah Gamin, 71500 Sri Menanti.	Sri Lemak Pahang
---------------------------	--	---------------------

Dato' Lembaga Yang Empat

5. Dato' Paduka Besar	Abu Hassan bin Sulaiman No. 61, Kg. Tengah, 71500 Tanjong Ipoh.	
-----------------------	---	--

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
6. Dato' Seri Maharaja	Khalid bin Bonget, No. 24, Taman Anggerik, 72200 Batu Kikir.	Mungkal Kayu Ara
7. Dato' Sri Nara Muda	Haji Pilus bin Ma'aris Kampong Parit, Batu 1, Jalan Seremban, 72000 Kuala Pilah.	Sri Lemak Minangkabau
8. Dato' Orang Kaya Bongsu.	- Kosong -	Sri Melenggang
<u>Dato'-Dato' Lembaga Yang Lain</u>		
9. Dato' Shahbandar	Mohd Shah bin Idris, Batu 27 1/2, Jalan Bahau, 72000 Kuala Pilah.	Biduanda Waris
10. Dato' Peda Maharaja	Hj. Yaakub bin Sudin, No. 81, Kg. Kayu Ara, 71500 Tanjong Ipoh.	Tiga Batu
11. Dato' Senara Kaya	Hj. Idris bin Tain, No. 152, Batu 1, Jalan Seremban, 72000 Kuala Pilah.	Paya Kumboh
12. Dato' Senara Angsa	- Kosong -	Batu Belang
13. Dato' Orang Kaya Kechil	Hj. Yaacob bin Adi, No. 11A, Kg. Sungai Dua, Kechil, 72000 Kuala Pilah.	Anak Acheh
14. Dato' Maharaja	Sulaiman bin Mat Kasan, No. 28, Kampong Gentam, 72000 Kuala Pilah.	Batu Hampar
15. Dato' Bangsa Belang	Hj. Abu Hassan bin Hj. Alin, Kg. Sri Pilang, Pilah. 72000 Kuala Pilah.	Seri Lemak Pahang
16. Dato' Baginda Raja	Yazid bin Md. Nor, No. 147, Kg. Senaling, 72000 Kuala Pilah.	Biduanda Sg. Ujong
17. Dato' Penghulu Dagang	Ujang bin Adam No. 19A, Kg. Sawah Lebar, Seberang, 72000 Kuala Pilah.	Biduanda Dagang (Jawa)

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
18. Dato' Orang Kaya Muda	Ali bin Muda, Kampung Purun, 71500 Tanjong Ipoh.	Sri Lemak Minangkabau
19. Dato' Perdana	Md. Ali bin Ismail, Batu 2, Kampung Senaling, 72000 Kuala Pilah.	Tanah Datar Lapan Puluh
20. Dato' Sri Maharaja	Ibrahim bin Salleh, Kg. Piluh Tengah 72000 Kuala Pilah.	Mungkal Ulu Pilah
21. Dato' Raja Lela	Adnan Bin Mohd. Ghafar Kampung Tengah. 71550 Seri Menanti.	Tiga Nenak

b. LUAK JEMPOL

Penghulu Luak

1. Dato' Lela Petra Setiawan	Dato' Hj. Md. Hashim bin Abdullah, No. 63, Serting Hilir, 72100 Bahau.	Biduanda Waris
---------------------------------	---	----------------

Dato'-Dato' Lembaga

2. Dato' Lela Raja	Ishak bin Ali, Kampung Mesjid Majau, 72200 Batu Kikir.	Tiga Batu Nisan Tinggai
3. Dato' Seri Amar Menteri	Mohd Shaar bin Mansor, Kg. Sungai Jelutong, 72200 Batu Kikir.	Tanah Datar
4. Dato' Maharaja Setia	Haji Hashim bin Musa	Tiga Batu
5. Dato' Setia Raja	Abd. Ghani bin Abd. Ghafar, Kampung Pauh, Ulu Jempol, 72200 Batu Kikir.	Tiga Batu Lubok Kepong
6. Dato' Setia Penghulu	Haji Ahmad bin Daud, Kampung Lonek, 72200 Batu Kikir.	Tiga Nenak
7. Dato' Setia Pahlawan	Md. Zain bin Paseh, Kampung Tengkek, Ulu Jempol, 72200 Batu Kikir.	Seri Lemak Pahang

Gelaran Jawatan

Nama dan Alamat
Penyandang

Nama Suku/Suku
Yang Diwakili

8. Dato' Ombi

Haji Hamzah bin Samah
Kampung Guntor,
Padang Lebar,
72200 Batu Kikir.

Biduanda Waris,
Menteri

9. Dato' Jing Kaya

Mohd Sharif bin Talib,
Kampung Tengah Majau,
Tengkek,
Ulu Jempol,
72200 Batu Kikir.

Seri Melenggang

10. Dato' Komo

Deraji bin Bakar,
Kampung Keru,
Padang Lebar,
72200 Batu Kikir.

Mungkal

11. Dato' Besar

Baharuddin bin Kidam
No. 4011, Taman Tunku Puan
Chik, 72100 Bahau.

Batu Hampar

12. Dato' Suroh

Sharif bin Mahat,
No. 57, Felda Pasoh Satu,
72300 Simpang Pertang.

Paya Kumbuh

13. Dato' Seri Pahlawan

Sharif bin Idris,
Kampung Jerjak,
Ulu Jempol,
72200 Batu Kikir.

Anak Acheh

14. Dato' Shahbandar

Ali bin Naam,
Kampung Kuala Sialang,
72100 Bahau.

Biduanda Waris

15. Dato' Paduka Tuan

Mohamed Noh bin Mohamed
Kampung Gajah Mati,
Serting Hilir,
72100 Bahau.

Biduanda Pasak

c. LUAK TERACHI

Penghulu Luak

1. Dato' Anjah Pahlawan

Dato' Mohd. Nazir b. Nordin
Batu 17½, Terachi,
71500 Tanjong Ipoh.

Seri Lemak
Pahang

Bakal Pengganti Penghulu Luak (Besar Waris)

2. Dato' Andatâr

Othman bin Ahmad
Batu 15½, Kampung Kundangan
Terachi,
71500 Tanjong Ipoh.

Sri Lemak Pahang
Pahang Perut Hilir
atau Perut Hulu

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
<u>Bakal Pengganti Dato' Andatar (Besar Waris)</u>		
3. Dato' Seri Amar Raja	Md. Yunus bin Meon, Batu 16, Jalan Seremban, Terachi, 71500 Tanjong Ipoh.	Seri Lemak Pahang Perut Hilir
4. Dato' Amar Penghulu	- Kosong -	Seri Lemak Pahang Perut Hulu.

Dato'-Dato' Lembaga

5. Dato' Raja Di Muda	Md. Ali bin Tahir, Kg. Durian Hijau, Terachi, 71500 Tanjong Ipoh.	Biduanda
6. Dato' Menteri Maharaja	Abdul Rahman bin Oyok, No. 1, Kg. Bukit Laksa, 71500 Tanjong Ipoh.	Tiga Nenek dan Tiga Batu
7. Dato' Raja Sekara	Abd. Aziz bin Kassim, Batu 14½, Kg. Sawah Liat, Ulu Bendol, 71500 Tanjong Ipoh.	Seri Lemak Pahang dan Seri Lemak Minangkabau
8. Dato' Raja Senara	Hashim bin Abdul Rahman, Kampung Mampas, Terachi, 71500 Tanjong Ipoh.	Batu Belang
9. Dato' Amar Pahlawan	Md. Sidek bin Manap, No. 165, Tanjong Ipoh, 71500 Tanjong Ipoh.	Anak Acheh
10. Dato' Paduka Menteri	Jamlus bin Abdul Ghani, Batu 14, Kg. Ulu Bendol, 71500 Tanjong Ipoh.	Batu Hampar

d. LUAK GUNUNG PASIR

Penghulu Luak

1. Dato' Orang Kaya Setiawan Mempasir	Dato' Mansor bin Gempam, Kampung Sikai, Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti.	Tanah Datar
--	--	-------------

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Su. Yang Diwakili</u>
------------------------	---------------------------------------	--

Dato'-Dato' Lembaga (tujuh orang)

2. Dato' Paduka Seri Maharaja	Hashim bin Kidam, Kg. Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	Tiga Batu
3. Dato' Setia Lela	Jamaluddin bin Adam, No. 162/6554 Taman Bukit, Ampangan, 70400 Seremban.	Seri Lemak Minangkabau Seri Lemak P
4. Dato' Menteri Maharaja	Yusoff bin Ujang, Kg. Masjid Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	Tanah Datar
5. Dato' Setia Raja	Adam Yaa'akob, Kg. Tanjong Jua, Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	Paya Kumboh
6. Dato' Andika	Hj. Yahya bin Takin, Kg. Sikai, Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	Anak Acheh
7. Dato' Lela Raja	Hj. Abd. Samad b. Abdullah No. 47, Felda Sungai Lui, 72100 Bahau.	Tiga Batu
8. Dato' Bangsa Balang	Abdul Hamid bin Ujud Kg. Jumbang, Gunung Pasir, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	Tiga Nenek

e. LUAK INAS

Penghulu Luak

1. Dato' Johan Pahlawan Lela Perkasa Walad Kuala Diah	Dato' Yusof bin Bador, Kg. Dingkir, Inas Tengah, 73100 Johol.	Biduanda War
---	--	--------------

Orang-Orang Besar Penghulu Luak (dua orang)

2. Dato' Panglima Hitam	Md. Yusof bin Md. Shah, Kg. Dingkir, Inas, 73100 Johol.	Biduanda Per Chenderung
-------------------------	--	----------------------------

Gelaran JawatanNama dan Alamat
PenyandangNama Suku/Suku
Yang Diwakili

3. Dato' Panglima Puteh

Che Wah @ Wan Dahlan
bin Buyong,
Kg. Ulu Inas,
Inas,
73100 Johol.

Seri Melenggeng

Ibu Waris (satu orang perempuan)

4. Dato' Bentara Betina

Saenah bte Ahmad,
Kg. Dingkir,
Inas,
73100 Johol.

Biduanda Waris

Dato'-Dato' Lembaga

5. Dato' Bentara Jantan

Alias bin Ibon,
Kg. Gating,
Inas,
73100 Johol.

- i. Biduanda Perut Betawi
- ii. Biduanda Perut Kebangsa
- iii. Biduanda Waris

6. Dato' Andika

Ujang bin Tanggam,
Batu 2½, Kg. Dingkir,
Inas,
73100 Johol.

Seri Melenggeng

7. Dato' Baginda Maharaja

Sulaiman bin Atin,
Kg. Inas,
73100 Johol.Seri Lemak Pahang
dan Seri Lemak
Minangkabau

8. Dato' Bangsa Balang

Idris bin Alwi,
Kg. Inas,
73100 Johol.Tiga Nenek dan
Tiga Batu

9. Dato' Baginda Raja

Baba bin Boyok,
Kg. Ulu Inas,
73100 Johol.

Biduanda Petai

10. Dato' Setia Raja

Ahmad bin Ismail,
@ Abdullah bin Mohd Noh,
Kg. Inas,
73100 Johol.Biduanda
Chenderung

11. Dato' Menteri

Mansor bin Subuh,
Kg. Gating,
Inas,
73100 Johol.Biduanda Kuala
Punggoh

SENARAI GELARAN DAN NAMA PENYANDANG
UNDANG LUAK REMBAU DAN DATO'-DATO'
LEMBAGA DALAM LUAK BERKENAAN.

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat</u> <u>Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku</u> <u>Yang Diwakili</u>
<u>A. Undang Luak</u>		
1. Dato' Sedia Raja Undang Luak Rembau	Y.T.M. Dato' Haji Adnan bin Hj.Ma'ah, DTNS Balai Seri Andika, Rembau 71300 Negeri Sembilan.	Biduanda Dagang (Jawa)
2. Dato' Lela Maharaja Undang Luak Rembau		Biduanda Waris (Jakun)
<u>Catitan:</u>		
Dato' Sedia Raja dan Dato' Lela Maharaja memegang jawatan Undang Luak Rembau secara bergilir-gilir.		
<u>B. Dato'-Dato' Lembaga Di Baroh</u>		
3. Dato' Gempa Maharaja	Abdul Aziz bin Abdan, Pej.Belia dan Sukan Negeri Selangor. Tingkat 5, Podium Utara, Btm.Sultan Salahuddin Abdul Aziz Shah, 40570 Shah Alam, Selangor Darul Ehsan.	Batu Hampar juga mewakili Suku Seri Lemak Minang kabau Baroh
4. Dato' Merbangan	Hj.Shariff bin Abas, Kg.Astana Raja, 71350 Kota, Rembau.	Paya Kumboh Baroh juga mewakili Suku Seri Melenggang. Baroh dan Agam Baroh.
5. Dato' Jangsura Pahlawan	Md.Aji bin Hussain, Kg.Cadong, 71350 Kota, Rembau.	Mungkal Baroh di Kg. Api-Api dan Btg.Nyamor.
6. Dato' Jangsua Pajang	Hamzah bin Hj.Abdul Rahman Kg.Batu Puteh Chengkau, 71300 Rembau.	Tiga Nenek Baroh juga mewakili Suku Tiga Batu Baroh.
7. Dato' Perba	Abdul Aziz bin Hussain No.35, Rumah Rakyat,Kota, 71350 Kota, Rembau.	Biduanda Waris dan Biduanda Dagang dan Suku-Suku lain di Kundur dan Pilin.

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penvandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
17. 'Dato' Andika	Kasby bin Yaacob Kg. Bintongan 71300 Rembau	Patu Belang Mewakili Suku Tiga Batu Barat.
18. 'Dato' Setia Maharaja	Haji Hashim bin Abu Samah Kg. Tengah, Sepri, 71300 Rembau.	Biduanda Kg. Tebat Kg. Tanjung Kg. Tengah dan Pedas.
19. 'Dato' Sutan Bendahara	Hj. Md. Sharif bin Fakeh Hassan Kg. Mulia, 71300 Rembau.	Batu Hampar Darat iaitu di Sepri, Chembong dan Kg. Tanjung.
20. 'Dato' Neiang	Suku 4/dari 8 Bata bin Mohamed Kg. Batu Nunggal 71300 Rembau.	Mungkal di Kg. Kg. Bukit, Keling, Tebat dan Salak Nama.
21. 'Dato' Maharaja Indu (Indera)	Samad bin Hassan ✓ Kg. Ulu Serem 71300 Rembau.	Tanah Datar di Kg. Tanjung, Bintongan dan Kg. Batu Ampar.
22. 'Dato' Nang Besar (Sobenarnya Besar Waris dibawah Naungan 'Dato' Andika Hil. 17 diatas)	Hj. Abu bin Hj. Yusuf. Kg. Selamat Vla	Tiga Batu Kg. Bintongan Kg. Bukit Kg. Pulau.
23. 'Dato' Dagang	Hj. Ujang bin Saat Kg. Miku Pindah, 71300 Rembau.	Seri Melenggang Miku juga mewakili Suku Tiga Batu di Miku.
24. 'Dato' Panglima Dagang	Md. Sha'ari bin Yasin Kg. Tengah, Chembong, 71300 Rembau.	Seri Melenggang Minangkabau.

Gelar dan

Nama dan Alamat

Nama Suku/Suku
Yang Diwakili

Penyandang

8. Dato' Puteh

~~Endang M. U. a.~~
~~Mohd Noor bin Abu Bakar,~~
Kg. Legong Ulu,
71350 Kota Rembau

Ratu Hampar
Petani
Di Nerasau
Gemayun,
Bongek, dan
Kg. Pulau.

9. Dato' Ganti Maharaja

Abd. Manaf bin Idrus,
Kg. Legong Ulu,
71350 Kota, Rembau.

Anak Melaka
di Kg. Solok
Durian Tunggal
dan Bandar.

10. Dato' Raja Senara Di Raja

Haji Yahya bin Endek
Jalan Besar,
71300 Rembau.

Tanah Datar
Baroh di
di Bimbar,
Berembang,
Apak, Tempat
dan Jaya.

11. Dato' Lela Wangsa

Malik bin
Kg. Prajais

Anak Aceh,
Di Kg. Pulau
Bintongan dan
Bongek.

12. Dato' Mangkota
(Mengkota)

Abd. Latif bin Saffar,
Kg. Batang Nyamor,
71350 Kota,
Rembau.

Seri
Melenggang
Kendong juga
mewakili Suku
Tiga Batu dan
Tanah Datar
Yang Tinggal
di Kendong.

13. Dato' Maharaja Sutan
(Beliau Sebenarnya
Pasar Waris Dibawah
Naungan Dato' Merbanga
di Bilangan empat
di atas)

Seri
Melenggang
Baroh

14. Dato' - Dato' Lembaga di Darat

14. Dato' Seri Maharaja

Rais bin Zainuddin
No. Bulut Chedung

Paya Kumbuh
Darat

15. Dato' Jinda Maharaja
(Seri Indera Maharaja)

Hj. Othman bin Langjung
Kg. Bitu, 71300 Rembau

Seri Lemak

16. Dato' Mendolika

~~Hj. Abu Bakar bin Daud~~
Kg. Kayu Ara
71300 Rembau.

Seri
Melenggang
Empat Ibu.

SENARAI GELARAN DAN NAMA PENYANDANG
UNDANG LUAK JELEBU DAN DATO'-DATO'
LEMBAGA DALAM LUAK BERKENAAN

	<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suk Yang Diwakili</u>
A.	<u>Undang Luak Adilika</u>		
1.	Dato' Mendika Menteri Akhirulzaman Undang Luak Jelebu	Y.T.M. Dato' Haji Musa bin Mahab D.T.N.S., Balai Undang Luak, Jelebu, 71600 Kuala Klawang.	Biduanda Per Sarin
B.	<u>Lebua Waris Bersalusilah Nan Dua</u>		
2.	Dato' Embi	Abd. Ghani bin Shamarudin Kampung Mengkan, Petaling 71600 Kuala Klawang.	Biduanda
3.	Dato' Menteri	Haji Seliba bin Sabtu Kampung Pianggu Larong 71600 Kuala Klawang.	Biduanda
C.	<u>Waris Berundang</u>		
4.	Dato' Raja Balang	Jamaludin bin Abd.Rahman Kampung Ulu Klawang Batu 19, 71600 Kuala Klawang.	Biduanda
5.	Dato' Raja Penghulu	Rechik bin Kiman Kampung Chenor 71600 Kuala Klawang.	Biduanda
6.	Dato' Maharaja Inda (Indera)	Azit bin Abdul Latif Kampung Jerang Durian Tipus Simpang Durian Jelebu.	Biduanda

Gelaran JawatanNama dan Alamat
PenyandangNama Suku/Suku
Yang Diwakili

2.	<u>Lembaga Adat Nan Tiga</u>		
7.	Dato' Ngiang Marah
Bangsa	Ahmad bin Abu Bakar
Kg. Bandar Tinggi
71600 Kuala Klawang.	Mungkal
8.	Dato' Cincang	Abdul Rahman bin Sawun
Kampung Sarin
71600 Kuala Klawang.	Tanah Datar
9.	Dato' Senara Angsa	Othman bin Yassin
Kampung Gagu
71600 Kuala Klawang.	Batu Belang
10.	<u>Orang-Orang Besar Undang</u>		
10.	Dato' Amar Penghulu	Sharif bin Rashid
Kampung Renal
Batu 20, Ulu Klawang
71600 Kuala Klawang.	Biduanda Perut
Ulu Klawang
mewakili juga
Suku Seri
Melenggang
Ulu Klawang.
11.	Dato' Shahbandar	Ishak bin Abd.Kadir
Kampung Kuala Klawang
71600 Kuala Klawang.	Mungkal di
Air
12.	<u>Orang-Orang Besar Dato' Menteri</u>		
12.	Dato' Lola Wangsa
Seri Dewangsa	Mohamad bin Pahak
Kampung Kuala Klawang
71600 Kuala Klawang.	Tiga Batu
13.	Dato' Muda Kenaboi	Muharam bin Bahaman
Kampung Chennoh
Kenaboi Titi,
Jelebu.	

<u>Selaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suk Yang Diwakili</u>
3. <u>Dato'-dato' Lembaga Kurnia</u>		
14. <u>Dato' Suti</u>	Hj. Abd. Karim bin Ponggok Kampung Peradong Batu 4½ 71600 Kuala Kluwang.	Tua Waris Kuala Pilah
15. <u>Dato' Sura</u>	Hj. Shahabudin bin Mohd. Nor Kampung Tembung Batu 1½ Jalan Seremban 71600 Kuala Kluwang.	Tua Waris Orang Rembau dan Melaka
16. <u>Dato' Indera Perba</u>	Hj. Sameon bin Siamin Kampung Simpang Durian Jelevu.	Tua Waris Orang Pahang
17. <u>Dato' Ampat</u>	Hj. Abdul Samad bin Ya'akub Kampung Mengkan Petaling 71600 Kuala Kluwang.	Tua Waris Orang Minangkabau
18. <u>Dato' Setia Bangsa</u>	Selamat bin Undek Kampung Triang 71600 Kuala Kluwang.	Tua Waris Orang Jawa
19. <u>Dato' Dagang</u>	Hassan bin Ali Kampung Baru, Sungai Rotan, Titi Jelevu.	Tua Waris Orang Jambi
20. <u>Dato' Mungku Setia</u>	Nordin bin Lajim Kampung Pianggu Larong 71600 Kuala Kluwang	Tua Waris Orang Mengkal Tujuh (Orang Dato' Sungai Ujong)
21. <u>Raja Malim Bendahara</u>	Tengku Haji Silaturrahim bin Tengku Alias Kampung Kerangai Jelevu.	Tua Waris Orang Mendahiling

SENARAI GELARAN DAN NAMA PENYANDANG
TUNKU BESAR TAMPIN, PENGHULU LUAK
GEMENCHEH, PENGHULU PESAKA AIR KUNING
DAN DATO' - DATO' LEMBAGA BALAI LUAK
LUAK BERKENAAN

	<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
A.	<u>WILAYAH ADAT TUNKU BESAR TAMPIN</u>		
1.	Tunku Besar Tampin	Y.T.M. Kolonel Tunku Syed Idrus Al- Qadri bin Tunku Syed Mohamed	-
B.	<u>Dato' - Dato' Penghulu Pesaka</u>		
2.	Dato' Penghulu Pusaka Kampung Keru	En. Nayan bin Silin	-
3.	Dato' Penghulu Pusaka Kampung Tebong	Encik Abu Hassan bin Mat Sui @ Matsoi	-
4.	Dato' Penghulu Pusaka Tampin Tengah	Mohd Ujang bin Mahmud	-
5.	Dato' Penghulu Pusaka Kampung Repah	Haji Arshad @ Mohamad bin Pondot	-
B.	<u>LUAK GEMENCHEH</u>		
A.	<u>Penghulu Luak</u>		
1.	Orang Kaya Dato' Setiawan Penghulu Luak Gemencheh	Y.M. Dato' Abd. Rahman	-

Gelaran Jawatan

Nama dan Alamat
Penyandang

Nama Suku/Suku
Yang Diwakili

B. Dato' - Dato' Lembaga

2. Dato' Perdana

Tinjau bin Sahat

Mungkal

3. Dato' Laksamana

Shofii bin Md. Noh

-

4. Dato' Bandar

Singah bin Pasat

-

5. Dato' Bangsa Balang

Shamsuddin bin Tahu

-

6. Dato' Muda

Baharin bin Jamal

-

7. Dato' Mendika

Hj. Abd. Manap bin Sohor

-

8. Dato' Maharaja Setia

Yatim bin Awang

Mungkal
Komo1

<u>Gelaran Jawatan</u>	<u>Nama dan Alamat Penyandang</u>	<u>Nama Suku/Suku Yang Diwakili</u>
9. Dato' Menteri	Junit bin Yusof	-
C. <u>LUAK AIR KUNING</u>		
a. <u>Penghulu Pusaka</u>		
1. Dato' Orang Kaya Penghulu Pusaka Luak Air Kuning	Y.M. Dato' Rahmat bin Junet	-
b. <u>Dato' - Dato' Lembaga</u>		
2. Dato' Perdana	Hashim bin Yusuf	-
3. Dato' Mendika	Abdul Karim bin Jaudin	-
4. Dato' Raja Senara	Ya'akub bin Awang	-
5. Dato' Lela Raja	Ahmad bin Raup	-
6. Dato' Baginda Raja	Abdullah bin Bachek	Tiga Batu

SENARAI NAMA PENYELIA ADAT/PENYELIA
LEMBAGA ORANG EMPAT ISTANA DAN
DATO'-DATO' LEMBAGA TANAH ADAT
LENGKONGAN

Gelaran Jawatan	Nama dan Alamat Penyandang	Nama Suku/Suku Yang Diwakili
1. Penyelia Adat/ Penyelia Lembaga	Dato' Tunku Alang Astor, bin Tungku Mohd. Sharif, Batu 22½, Ampang Tinggi, 71500 Tanjong Ipoh, Kuala Pilah.	Tiada
<u>SUKU LENGKONGAN ISTANA (AIR KAKI PADA YAM TUAN)</u>		
i. <u>Orang Empat Istana</u>		
2. Dato' Seri Amar Diraja (suku beliau ialah Batu Hampar Air Kaki Yang Jernih).	Bador bin Dusun, Kampung Buyau, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	1. Batu Hampar (Air Kaki Yang Jernih)
3. Dato' Raja Diwangsa (suku beliau ialah Batu Hampar Air Kaki Yang Jernih)	Abas bin Haji Kadir, Kampung Tanah Datar, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	2. Tanah Datar (Lengkongan Yam Tuan) termasuk Tanah Datar Kg. Pauh dan Gunung Pasir.
4. Dato' Akhirulzaman (suku beliau ialah Tanah Datar Lengkongan Yam Tuan)	Abdul Rahman bin Hj. Sha'ari, Kg. Tanjong Bachang, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	3. Seri Lenak Minangkabau (Lengkongan Yam Tuan).
5. Dato' Penghulu Dagang (suku beliau ialah Tanah Datar Lengkongan Yam Tuan).	Haji Adam bin Yusof, Kampung Bukit Tempurong, 71550 Seri Menanti, Kuala Pilah.	

Catitan:

1. Dalam urusan mengenai tanah adat lengkongan salah seorang ~~daripada~~
Orang Empat Istana ini boleh mewakili mana-mana suku ~~daripada~~
suku Lengkongan Yam Tuan yang dinyatakan di atas.

Gelaran Jawatan

Nama dan Alamat
Penyandang

Nama Suku/Suku
Yang Diwakili

ii. SUKU LENGKONGAN ISTANA YANG LAIN

6. Dato' Andatar	Haji Othman bin Talib,
Kampung Panglang Off
Kampung Tengah,
71550 Seri Menanti,
Kuala Pilah.	Seri Lemak Pahang
(Lengkongan Yam
Tuan).
7. Dato' Besar	Meon bin Abu Bakar,
Kampung Buyau,
71550 Seri Menanti,
Kuala Pilah.	Tiga Batu
(Lengkongan Yam
Tuan).

Catitan:

Meskipun Dato' Andatar adalah Dato' Lembaga bagi Suku Seri Lemak Pahang (Lengkongan Yam Tuan) dan Dato' Besar adalah Dato' Lembaga bagi Suku Tiga Batu (Lengkongan Yam Tuan) tetapi orang Empat Istana mempunyai kata sama dengannya dalam bidang kuasa Hal Ehwal Adatnya.

b. DATO'-DATO' LEMBAGA SUKU LENGKONGAN YANG LAIN

8. Dato' Andika	Abdul Majid bin Arshad,
Kampung Menterap,
Tanah Melintang,
Senaling,
72000 Kuala Pilah.	Seri Lemak Pahang
(Senaling)
9. Dato' Sutan Bendahara	Haji Musa bin Hj. Abdullah
No. 23, Lorong Ma'arof 1,
Taman Bangsar,
59000 Kuala Lumpur.	Seri Lemak
Minangkabau
(Peraku)
10. Dato' Raja Panglima	Jamaluddin bin Yahya
Kampung Juasseh,
Pekan,
72000 Kuala Pilah.	Batu Hampar
Empat Puluh
(Pelangai)
11. Dato' Johan	Mohd. Diah bin Ali,
Kg. Terentang Seberang,
Padang Lebar,
72200 Batu Kikir.	Tanah Datar
(Gunung Pasir)
12. Dato' Maharaja		Batu Hampar
(Telapak)
13. Dato' Panglima Besar	Sulaiman bin Latih,
Kg. Panglang Off
Kampung Tengah,
71550 Seri Menanti.	Batu Hampar
(Kampung
Tengah)

ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT BAB 215

JADUAL B

SENARAI SUKU

1. Biduanda (Waris dan atau Dagang)
2. Batu Hampar *
3. Sri Melenggang
4. Tanah Datar ++
5. Sri Lenak
6. Mungkal
7. Tiga Batu ++
8. Tiga Nenek
9. Paiah Kumbuh
10. Anak Melaka
11. Anak Achih
12. Batu Belang

* Tidak termasuk bahagian yang dikenali sebagai "Ayer Kaki pada Yam Tuan".

++ Tidak termasuk bahagian yang dikenali sebagai "Lengkongan Yam Tuan".

PTKP.CTE.SEK.10/349/

Tanah Adat

JADUAL E

KERAJAAN NEGERI SEMBILAN

NOTIS DI BAWAH SEKSYEN 10 ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT

(BAB 215)

Notis dengan ini diberi bahawa
 sebagai pemohon yang tinggal di
 menuntut untuk mewarisi hak milik pusaka adat
 yang diperihalkan di bawah ini kepunyaan
 sekarang ini si mati dan telah memohon kepada saya untuk merekodkannya ke dalam
 daftar mukim sebagai tuan punya harta tersebut.

Sesiapa yang mempunyai bantahan atas perintah itu bolehlah membuat bantahan
 di Pejabat Tanah, Kuala Pilah sebelum atau padapukul
 pagi/petang. Bantahan selepas tarikh dan masa tersebut tidak akan diterima.

.....
Tarikh.....
PentadbirPERIHAL HARTA PUSAKA

<u>Bil</u>	<u>No. Geran</u>	<u>No. Lot</u>	<u>Mukim</u>	<u>Keluasan</u>	<u>Bahagian si mati</u>
------------	------------------	----------------	--------------	-----------------	-------------------------

JADUAL F

KERAJAAN NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS
 PERINTAH PENTADBIR TANAH DI BAWAH SEKSYEN 10 ENAKMEN
PEMEGANGAN ADAT (BAB 215)

Bahwasanya atas permohonan
 berilamat di

yang dibuat kepada saya pada

di bawah Seksyen 10

Enakmen Pemegangan Adat, saya dengan sewajarnya telah menyisat tuntutan
 untuk didaftarkan

sebagai pemunya melalui hak pewarisan kepada

si mati, pemunya pusaka adat yang diperihalkan di bawah

Perintah ini. Sekarang saya

Penolong

Pentadbir Tanah

setelah menyisat dan berpuas hati bahawa

adalah berhak, dengan ini mengisytiharkan bahawa dia/mereka adalah pemunya
 pusaka adat tersebut.

Bertarik:

Tarikh Mati:

Surat Mati:

Bayaran Perintah:

.....
 Pentadbir Tanah

PERIHAL PUSAKA ADAT

DOKUMEN-DOKUMEN YANG DIPERLUKAN

APABILA MENGEMBALIKAN BORANG 'A', 'P' ATAU BORANG PERMOHONAN FUSAKA LDAT KEPADA UNIT PEMBAGIAN FUSAKA, PEJABAT TANAH, KUALA PILAH, SILA PASTIKAN SALINAN-SALINAN FOTOSTAT YANG BERIKUT DILAMPIRKAN PADA BORANG PERMOHONAN YANG BERKENAAN:-

1. Surat Mati atau Permit Mengkuburkan si mati - 1 salinan
Nota: Jika ada waris lain kepada si mati yang juga telah meninggal dunia, sila sertakan salinan fotostat sijil mati waris tersebut.
2. Kad Pengenalan si mati, jika ada - 1 salinan
3. Sijil Perkahwinan/Nikah, jika si mati telah berkahwin - 1 salinan
4. Kad Pengenalan (muka depan dan belakang) bagi setiap waris - 1 salinan
5. Surat Beranak bagi setiap waris - 1 salinan
6. Hak Milik (geran) bagi setiap tanah yang hendak dituntut - 2 salinan
Catatan: Jika salinan hak milik tidak dapat dikemukakan atas sebab-sebab tertentu, pemohon dikenendaki mengemukakan Perakuan Carian Rasmi (NLC. 56-Pin. 2/86) - 2 salinan
7. Resit cukai bagi tahun semasa - 1 salinan
8. Penyata kewangan bagi setiap simpanan di mana-mana Institusi Kewangan, sijil-sijil saham, resit dan lain-lain - 1 salinan
9. Buku Pendaftaran Kenderaan - 1 salinan
10. surat Perjanjian Jual Beli/surat Tawaran Rumah - 1 salinan
11. Jika si mati mempunyai hutang-piutang, sila sertakan penyata hutang yang masih ditanggung oleh si mati - 1 salinan
12. sijil pengambilan anak angkat bagi waris bukan Islam, jika berkaitan - 1 salinan
13. salinan surat Ikatan Amanah (Deed of Trust), jika berkenaan - 1 salinan
14. salinan Perintah Pembahagian yang lepas jika permohonan ini adalah permohonan yang terkemudian (Borang P) - 1 salinan
15. salinan Polisi Insuran Nyawa, Takaful, jika berkenaan - 1 salinan
16. Dokumen-dokumen lain yang berkaitan dengan harta pusaka si mati yang hendak dituntut selain di atas, jika ada - 1 salinan setiap satu.

SALINAN ASAL (ORIGINAL) BAGI TIAP-TIAP DOKUMEN DI ATAS HENDAKLAH DIBAWA PADA HARI PERBICARAAN YANG DITETAPKAN.

BAYARAN

BAYARAN YANG DIKENAKAN ADALAH SEPERTI YANG BERIKUT:-

- (i) Permohonan dalam Borang 'A' atau 'P' - RM10.00
- (ii) Permohonan Fusaka Ldat - Percuma.

NEGERI SEMBILAN

DAERAH KUALA PILAH

PERMINTAAN MENGELUARKAN NOTIS KUASA TANAH PESAKA ADAT

(Section 10 (iii) of the Customary Tenure Enactment Cap 215)

Dalam hal Harta Pesakasimati
Permintaan daripada yang
beralamat di

PERMOHONAN YANG KEMUDIAN
(Seksyen 10(vii))

Bahawasanya pada haribulan 19.... suatu perintah
telah dibuat dalam hal ini iaitu (1)

Dan bahawasanya adalah mustahak di (2)

Sayayang
beralamat
memohon kepada Pentadbir Tanah Daerah
yang tersebut supaya (3)

.....
Tandatangan Pemohon

.....
Tarikh.

ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT(TANAH LENGKONGAN) 1960

JADUAL 'A'

NAMA-NAMA SUKU LENGKONGAN (SEKSYEN 2)

1.	Suku Lengkonan Astana -	Ketua Suku
	(Ayer Kaki pada Yam Tuan))	
	Batu Hampar (Ayer Kaki Yang)	
	Jerneh))	
	Tanah Datar (Lengkongan Yam)	
	Tuan) termasuk Tanah Datar,)-	Orang Empat Astana-
	Kampong Pauh dan Gunung Pasir)	
	Sri Lemak Minangkabau (Leng-)	
	kongan Yam Tuan))	
	Sri Lemak Pahang (Lengkongan)	
	Yam Tuan))	
	Anak Achah)	Dato' Andatar (lihat
	<u>Tanah Batu (Lengkongan Yam Tuan))</u>	Catitan (b) dibawah)
		Dato' Besar (lihat
		Catitan (a) dibawah).
11.	Suku Lengkonan Yang Lain -	Ketua Suku
	Sri Lemak Pahang (Senaling)	Dato' Andika
	Sri Lemak Minangkabau (Peraku)...	Dato' Sutan Bendahara
	Batu Hampar Empat Puluh	
	(Pelangi)	Dato' Raja Panglim
	Tanah Datar (Gunong Pasir)	Dato' Johan
	Batu Hampar (Telapak)	Dato' Mah Raja
	Batu Hampar (Kampong Tengah)....	Dato' Panglim Besar

CATITAN:

- a. Dato' Besar adalah ketua suku untuk suku ini, tetapi Orang Empat Astana mempunyai kata sama dengannya dalam bidangkuasa hal-ehwal sukunya..
- b. Dato' Andatar adalah ketua suku Sri Lemak (Pahang), tetapi Orang Empat Astana mempunyai kata sama dengannya dalam bidangkuasa hal-ehwal adatnya.

ENAKMEN UNDANG REMBAU (TANAH) 1949JADUALDAERAH REMBAU

No	No G. M.	No Lot	Keluasan E. R. P.	Mukim
1.	898	1,125	6 3 23	Titian Bntagor
2.	1,734	183	3 3 05	Gadong
3.	1,773	1,769	9 0 06	Gadong
4.	1,454	512	3 06	Selemak
5.	1,455	513	1 1 20	Selenak

Kanun Tanah Negara

Borang 14 A

(Seksyen 215, 217, 218)

PINDAHMILIK TANAH, BAHAGIAN ATAU PAJAKAN

(Setem hendaklah dilekatkan—atau pembayaran cukai diperakui—dalam ruang ini)

UNTUK KEGUNAAN PEJABAT PENDAFTARAN

Ingatan pendaftaran dibuat dalam Dokumen/Dokumen-dokumen Hakmilik Daftar yang dijadualkan di bawah ini mulai dari pukul.....pada.....haribulan....., 19.....

T.M. Pendaftar/Pentadbir Tanah
Negeri/Daerah

Fail mengenai—

.....

Jilid

Folio

Perserahan No.—

.....

Saya,

beralamat di

*tuanpunya *tanah/bahagian yang tak dipecahkan atas tanah—

*penerima pajak/penerima pajak kecil dalam *pajakan/pajakan kecil—
yang diperihalkan dalam Jadual di bawah ini:

*(a) Sebagai balasan jumlah wang sebanyak ringgit yang dengan ini saya mengaku telah terima;

*(b) Sebagai balasan—

Di sini
nyatakan
balasan (jika
lain daripada
wang) dan
daripada siapa
datangnya.

*(c) Dengan tiada apa-apa balasan;

Dengan ini memindahkan kepada penerima pindahan yang tersebut namanya di bawah ini, segala hakmilik atau kepentingan sebagaimana yang ada pada saya.

Bertarikh pada.....haribulan..... 19.....

.....
Tandatangan (atau lain-lain cara penyempurnaan)
oleh atau bagi pihak pemindah

Di sini
masukkan
nama penuh
dan kelayakan
orang yang
menyaksikan.

Saya,

dengan ini mengaku bahawa *tandatangan/cap ibujari yang di atas itu telah *ditulis/dicapkan di hadapan saya pada haribulan 19..... dan adalah *tandatangan/cap ibujari yang benar bagi—

Di sini
masukkan
nama orang
yang menyem-
purnakan.

yang telah mengaku kepada saya—

- (i) bahawa dia adalah cukup umur;
- * (ii) bahawa dia adalah warganegara Malaysia;
- (iii) bahawa dia telah menyempurnakan suratcara ini dengan kerelaan hatinya sendiri; dan
- (iv) bahawa dia faham akan kandungan serta natijahnya.

Disaksikan dengan tandatangan saya pada haribulan 19.....

.....
Tandatangan

*Saya,

beralamat di

menerima pindahmilik ini.

*Kami,

menerima pindahmilik ini mengenai bahagian-bahagian yang tak dipecahkan atas tanah sebagaimana dinyatakan bersepetentangan dengan nama kami di bawah ini—

Nama penerima pindahan

Alamat

Bahagian-bahagian tanah

.....
*Tandatangan (atau lain-lain cara penyempurnaan)
oleh atau bagi pihak penerima pindahan*

Saya,

Di sini
masukkan
nama penuh
dan kelayakan
orang yang
menyaksikan.

.....
dengan ini mengaku bahawa *tandatangan/cap ibujari yang di atas itu telah *ditulis/dicapkan di
hadapan saya pada.....haribulan..... 19.....dan adalah *tandatangan/cap
ibujari yang benar bagi—

Di sini
masukkan
nama orang
yang
menyem-
purnakan,

.....
yang telah mengaku kepada saya—

- (i) bahawa dia adalah cukup umur;
- * (ii) bahawa dia adalah warganegara Malaysia;
- (iii) bahawa dia telah menyempurnakan suratcara ini dengan kerelaan hatinya sendiri; dan
- (iv) bahawa dia faham akan kandungan serta natijahnya.

Disaksikan dengan tandatangan saya pada.....haribulan..... 19.....

.....
Tandatangan

*Bandar/Pekan/ Mukim	No. *Lot/ Petak/P.T.	Jenis dan No. . Hakmilik	Bahagian tanah (jika ada)	No. Berdaftar *pajakan/pajakan kecil (jika ada)	No. Berdaftar gadaian (jika ada)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

[Borang ini diterjemahkan oleh Peguam Negara, Malaysia, menurut Pemberitahu Undangan No. 12 tahun 1964—A.G. 3309 S.F. 1; D.T.M. 5/65 (4)]

BORANG SEKSYEN 6
Ordinan Stem 1942 Pemindahan Milik Tanah

Borang ini hendaklah diisikan dalam dua salinan dan sertakan dengan Borang 14A dibawah Kanun Tanah Negara (kecuali Borang 14A yang dikemukakan untuk Tukar duti) atau surat perjanjian jualbeli seksyen 21(i) Ordinan Stem 1949 kepada Timbalan Pemungut Duti yang berkenaan.

A. Pihak – pihak

Pemberi Pindahmilik atau Penjual:	Penerima pindah milik atau pembeli
Nama:	Nama:
Alamat untuk urusan:	Alamat untuk urusan:

Sebutkan hubungan Peguam kedua pihak (misalnya adik/beradik atau syarikat induk/anak syarikat:

Nama dan alamat peguam (jika ada):	Nama dan alamat peguam (jika ada):
Rujuk fail peguam:	Rujuk fail peguam:

B. Butir – Butir Pemindah Milik

Balasan yang dinyatakan: Ringgit:.....
 Adakah surat perjanjian jual beli dibuat? ada/tidak. Jika ada lampirkan satu salinan surat perjanjian tersebut dan nyatakan tarikh surat perjanjian distem.....

Tarikh Pindah milik disempurnakan

Bahagian dipindah milik (misalnya semua/setengah).....

C. Butir – Butir hakmilik dan Harta Tanah

Tanah yang dijual ialah + (i) Tanah Kosong (ii) Tanah dengan bangunan (iii) Tanah yang ditanam dengan (nyatakan jenis tanaman jika ada)

Negeri/Daerah	Bandar/pekan/mukim	Seksyen	No.Lot/jenis	No. Hakmilik
---------------	--------------------	---------	--------------	--------------

Tempoh hakmilik (kekal/pajakan)	Tarikh luput Pajakan	Luas lot	Alamat Harta Tanah
------------------------------------	-------------------------	----------	--------------------

Tandatangan pemberi pindah milik
+ penjual/ejen. Jika ada sebutkan
nama dan alamat:

.....
.....
.....

Tandatangan pemberi pindah milik
+ penjual/ejen. Jika ada sebutkan
nama dan alamat:

.....
.....
.....

UNTUK TINDAKAN PEJABAT DUTI STEM

Pengarah Penilaian/Pentadbir Tanah Daerah.

.....
.....

Edarkan 2 salinan Borang ini untuk penilaian tuan. Satu salinan
surat perjanjian jualbeli + ada / tidak diserahkan.

Nilaian yang dikehendaki ialah nilai pasaran bagi + tanah kosong
+ dengan bangunan / + tanah dengan tanaman pada tarikh
borang 14A disempurnakan) dan tarikh surat perjanjian
jualbeli distem).

Timbalan Pemungut Duti Stem:
Negeri:
Tarikh:

UNTUK TINDAKAN BAHAGIAN PENILAIAN KEMENTERIAN

KEWANGAN / PENTADBIR TANAH DAERAH.

+ Potong mana yang tidak berkenaan.

KERAJAAN NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS

PERAKUAN PENTADBIR TANAH DAERAH DI BAWAH SEKSYEN 7(1v)(b)
ENAKMEN PEMEGANGAN ADAT (BAB 215)

Saya, _____, Penolong Pentadbir
Tanah Daerah, Kuala Pilah, setelah membuat siasatan dan berpuas hati dengan
ini mengesahkan bahawa Dato'
Lembaga bagi Suku
telah membuat pengakuan dihadapan saya dalam siasatan tersebut memberi per-
setujuannya terhadap cadangan
ahli Suku _____ bagi
tanah/tanah-tanah/bahagian yang tidak dipecahkan dalam tanah/tanah-
tanah adatnya (pesaka) yang diperihalkan dalam Jadual dibawah ini kepada:

Bertarikh pada
di Pejabat Tanah Kuala Pilah
PTKP.CTE.Sec.7(1v)349/

Pentadbir Tanah Daerah
Kuala Pilah.

JADUAL TANAH

<u>Mukim</u>	<u>Jenis & Nombor Hakmilik</u>	<u>Nombor Lot</u>	<u>Bahagian</u>
--------------	--	-------------------	-----------------

Saya, _____ Penolong Pentadbir
Tanah Daerah, Kuala Pilah mengesahkan bahawa dokumen
yang berkenaan dengan persetujuan Dato' Lembaga seperti tersebut diatas
telah disempurnakan pada hari ini dihadapan saya dan Dato'

Bertarikh pada

Pentadbir Tanah Daerah
Kuala Pilah.

Saya selaku Dato' Lembaga bagi suku
mengesahkan benar akan perakuan-perakuan pihak Pentadbir Tanah Daerah
Kuala Pilah seperti diatas.

Tarikh:

Tandatangan:
Nama :
Gelaran :

KANUN TANAH NEGARA

Borang 28 A

(Seksyen 390)

PERMOHONAN UNTUK HAK LALU LALANG SWASTA

Kepada Pemungut, Daerah.....

Saya,.....

yang beralamat di.....

Tarutunya/nenduduk sah (sebagai * nemajak/nyewa/nemegang cagaran)
 bagi negawai yang menjaga/negawai yang berkuasa bertindak mengenai
 tanah yang tersebut dalam jadual di bawah ini;

Dengan ini memohon supaya suatu hak lalu lalang swasta
 diwujudkan mula dari tanah itu ke perhentian awam yang hampir sekali,
 itu.....

Bertarikh pada.....haribulan.....

.....
 Tandatangan (atau lain-lain cara
 penyemurnaan) oleh atau bagi nehak
 memohon.

J A D U A L

Mukim.....No. *Lot/P.T.....
 Jenis dan No. Hakmilik.....keluasan.....
 Jenis tanah * kepunyaan sendiri/tanah kerajaan/hutan simman/disimman
 untuk.....